

Praktická príručka o príslušnosti k určitej sociálnej skupine

Druhé vydanie

Praktická príručka o príslušnosti k určitej sociálnej skupine

Druhé vydanie

máj 2025

Z Európskeho podporného úradu pre azyl (EASO) sa 19. januára 2022 stala Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA). Všetky odkazy na úrad EASO, na jeho produkty a orgány sa majú chápať ako odkazy na agentúru EUAA.

Rukopis bol dokončený v marci 2025

Druhé vydanie

Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA) ani iná osoba konajúca v mene agentúry EUAA nenesie zodpovednosť za použitie informácií obsiahnutých v tejto publikácii.

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2026

Print	ISBN 978-92-9418-356-9	doi: 10.2847/4119462	BZ-01-25-011-SK-C
PDF	ISBN 978-92-9418-355-2	doi: 10.2847/7345391	BZ-01-25-011-SK-N

© Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA), 2026

Ilustrácia na obálke HISTOCK, © Adobe Stock, 2025.

Reprodukcia je povolená len s uvedením zdroja. Akékoľvek použitie alebo reprodukcia prvkov, ktoré nie sú vo vlastníctve EUAA, môžu byť podmienené získaním súhlasu príslušných nositeľov práv.

O príručke

Prečo bola vypracovaná táto príručka? Poslaním Agentúry Európskej únie pre azyl (EUAA) je uľahčovať a podporovať činnosti členských štátov Európskej únie (EÚ) a krajín pridružených k schengenskému priestoru [krajín EÚ+ ⁽¹⁾] pri vykonávaní spoločného európskeho azylového systému (CEAS). EUAA vypracúva spoločné operačné normy a ukazovatele, usmernenia a praktické nástroje v súlade so svojím všeobecným cieľom podporovať správne a účinné vykonávanie CEAS a umožniť konvergenciu.

Ako bola táto príručka vypracovaná? Prvé vydanie bolo uverejnené v roku 2020. Vypracovali ju odborníci z celej EÚ s cenným príspevkom Európskej komisie, Úradu Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov (UNHCR) a Európskej rady pre utečencov a migrantov ⁽²⁾. EUAA (v tom čase EASO) sprostredkúvala a koordinovala jej prípravu. Pred dokončením príručky sa uskutočnili konzultácie so všetkými krajinami EÚ+ prostredníctvom siete pre azylové postupy. Príručku schválila správna rada EUAA v máji 2025.

Toto druhé vydanie zahŕňa príslušné ustanovenia prepracovaných právnych predpisov Nového paktu o migrácii a azyle ⁽³⁾ a zahŕňa novú judikatúru Súdneho dvora Európskej únie (SDEÚ).

Chceli by sme sa poďakovať členom pracovnej skupiny, ktorí pripravili návrh druhého vydania tejto príručky: Yvonne Bengtsson, Mi Christiansen, Stephen Hand, Laura Jesaulkova, Elsabe Johanna Klingbeil, Pawel Stefanek a Josine Sunter.

Komu je táto príručka určená? Táto príručka je v prvom rade určená rozhodovateľom o azyle, osobám vedúcim pohovor, osobám s rozhodovacou právomocou a tiež tvorcom politik vo vnútroštátnych rozhodujúcich orgánoch. Okrem toho je užitočným nástrojom pre pracovníkov zodpovedajúcich za kvalitu a právnych poradcov, ako aj akúkoľvek inú osobu pracujúcu alebo zainteresovanú v oblasti medzinárodnej ochrany v kontexte EÚ.

Ako používať túto príručku? Táto príručka je štruktúrovaná do troch hlavných častí: 1. právny základ; 2. právna analýza, ktorá tvorí jadro tejto príručky; a 3. konkrétne uplatnenie právnej analýzy na často sa vyskytujúce profily. Posledná časť príručky obsahuje praktický prehľad hlavných bodov, na ktoré treba pamätať, zhrnutie niektorých najdôležitejších rozsudkov SDEÚ v tejto oblasti a odkazy na právne predpisy.

Je potrebné zdôrazniť, že tento dokument neposkytuje usmernenia pre konkrétne krajiny. Takéto usmernenia, ktoré sa týkajú uplatniteľnosti dôvodu prenasledovania „príslušnosť

⁽¹⁾ 27 členských štátov EÚ doplnených o Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko.

⁽²⁾ Upozorňujeme, že konečná verzia príručky nevyhnutne neodráža stanovisko UNHCR ani Európskej rady pre utečencov a migrantov.

⁽³⁾ Európska komisia: Generálne riaditeľstvo pre migráciu a vnútorné záležitosti, „Pakt o migrácii a azyle“, webové sídlo Európskej komisie, 21. mája 2024, stránka navštívená 23. januára 2025, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_sk.

k určitej sociálnej skupine“ v kontexte určitých krajín pôvodu, sa nachádzajú v usmerneniach EUAA pre jednotlivé krajiny: <https://euaa.europa.eu/asylum-knowledge/country-guidance>.

Ako táto príručka súvisí s vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou?

Ide o nástroj tzv. mäkkej konverencie. Nie je právne záväzný a odráža spoločne dohodnuté normy.

Ako táto príručka súvisí s inými nástrojmi EUAA? Táto praktická príručka sa má používať v kombinácii s inými dostupnými praktickými príručkami a nástrojmi. Všetky praktické nástroje EUAA sú verejne dostupné online na webovom sídle agentúry: <https://euaa.europa.eu/practical-tools-and-guides>.

Praktické príručky, nástroje a súdne analýzy agentúry, na ktoré sa táto praktická príručka vzťahuje, sa budú postupne aktualizovať v rokoch 2025 až 2027. Aktualizáciami sa tieto publikácie zosúladiť s legislatívnymi nástrojmi Nového paktu o migrácii a azyle. Aktualizované publikácie budú po uverejnení dostupné aj online na uvedených webových stránkach EUAA. Toto druhé vydanie sa začne uplatňovať až od 1. júna 2026. Pred týmto dátumom a v prípade všetkých žiadostí o medzinárodnú ochranu podaných pred týmto dátumom sa uplatňuje príručka úradu EASO, *Usmernenie k príslušnosti k určitej sociálnej skupine*, marec 2020, <https://euaa.europa.eu/publications/guidance-membership-particular-social-group>.

Vyhlásenie o odmietnutí zodpovednosti

Táto príručka bola vypracovaná bez toho, aby bola dotknutá zásada, že záväzný výklad právnych predpisov EÚ prináleží len Súdnu dvoru Európskej únie.

Obsah

Zoznam skratiek	7
Úvod	8
1. Právny základ pojmu príslušnosť k určitej sociálnej skupine	10
1.1. Kvalifikačné nariadenie	10
1.2. Judikatúra EÚ	11
2. Príslušnosť k určitej sociálnej skupine v rámci procesu posúdenia žiadosti	13
3. Právna analýza	15
3.1. Kumulatívny prístup	15
3.2. Spoločná charakteristika	16
3.3. Jednoznačná identita	20
3.4. Členstvo	23
3.5. Príčinná súvislosť	25
3.6. Špecifické hľadiská	26
3.6.1. Rozmanitosť motívov	26
3.6.2. Rozmanitosť dôvodov prenasledovania	26
3.6.3. Individuálne posúdenie	26
4. Uplatnenie analýzy súvisiacej s príslušnosťou k určitej sociálnej skupine	27
4.1. Profily s odlišnou sexuálnou orientáciou, rodovou identitou, rodovým prejavom a pohlavnými znakmi	27
4.1.1. Spoločná charakteristika	27
4.1.2. Jednoznačná identita	28
4.1.3. Spojitosť	29
4.2. Rod	30
4.2.1. Určitá sociálna skupina žien	31
4.2.2. Ženy, ktoré odmietajú alebo ukončujú manželstvo z donútenia	33
4.2.3. Ženy stotožňujúce sa s hodnotou rodovej rovnosti	34
4.2.4. Mrzačenie ženských pohlavných orgánov	37
4.2.5. Ďalšie možné profily súvisiace s rodom	39
4.3. Deti	39
4.4. Obete obchodovania s ľuďmi	40
4.4.1. Spoločná charakteristika	41
4.4.2. Jednoznačná identita	41
4.4.3. Spojitosť	41

4.5. Osoby so zdravotným postihnutím a chorobou	42
4.5.1. Spoločné charakteristiky.....	42
4.5.2. Jednoznačná identita.....	42
4.5.3. Spojitosť.....	42
4.5.4. Osoby so zdravotným postihnutím.....	43
4.5.5. Osoby s albinizmom	44
Hlavné body, na ktoré treba pamätať	45
5. Judikatúra EÚ	47

Zoznam skratiek

Skratka	Definícia
CEAS	spoločný európsky azylový systém
Členské štáty	členské štáty EÚ
Dohovor o právnom postavení utečencov	Dohovor o právnom postavení utečencov z roku 1951 a jeho Protokol z roku 1967 (uvádzaný v právnych predpisoch EÚ v oblasti azylu a Súdny dvorom EÚ ako „Ženevský dohovor“)
EÚ	Európska únia
EUAA	Agentúra Európskej únie pre azyl
krajiny EÚ+	členské štáty EÚ a Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko
kvalifikačná smernica	kvalifikačná smernica – smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (prepracované znenie)
kvalifikačné nariadenie	kvalifikačné nariadenie – nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1347 zo 14. mája 2024 o normách pre podmienky, ktoré musia spĺňať štátni príslušníci tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti na priznanie postavenia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou, pre jednotné postavenie utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a pre obsah udelenej ochrany, ktorým sa mení smernica Rady 2003/109/ES a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ
LGBTIQ	lesby, gejovia, bisexuálne, transrodové, intersexuálne a queer osoby
SOGIESC	sexuálna orientácia, rodová identita, rodový prejav a pohlavné znaky predstavujú spoločnú charakteristiku
UNHCR	Úrad Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov
WHO	Svetová zdravotnícka organizácia

Úvod

Príslušnosť k určitej sociálnej skupine uvádza Ženevský dohovor z roku 1951 vo vymedzení utečenca ako jeden z piatich dôvodov na opodstatnenú obavu z prenasledovania ⁽⁴⁾. Hoci je táto myšlienka základom utečeneckého práva, jej výklad a uplatňovanie sú často náročné vzhľadom na jej diferencovanú povahu. Mimo kontextu Dohovoru o právnom postavení utečencov sa bežne nepoužíva a jej význam vyplýva najmä zo samotného Dohovoru o právnom postavení utečencov.

Vzhľadom na vnútornú súvislosť myšlienky príslušnosti k určitej sociálnej skupine so Ženevským dohovorom o právnom postavení utečencov je pri diskusii nevyhnutné zvážiť kontext opodstatnenej obavy z prenasledovania. Hoci môže byť dôležité diskutovať o politickej príslušnosti alebo etnických skupinách v konkrétnej krajine ako o nezávislom subjekte, takáto analýza nie je až taká dôležitá mimo rámca pre utečencov, kde je hlavným problémom riziko prenasledovania. Príslušnosť k určitej sociálnej skupine nie je samostatným pojmom a musí sa chápať ako súčasť širšieho posudzovania rizika prenasledovania. Nie je možné analyzovať ju izolovane bez tohto dôležitého kontextu.

Pojem „príslušnosť k určitej sociálnej skupine“ je vo svojej podstate kontextuálny. Ako sa zdôrazňuje v usmerneniach UNHCR o medzinárodnej ochrane, neexistuje žiadny úplný alebo „uzavretý zoznam“ konkrétnych sociálnych skupín ⁽⁵⁾. Tento pojem sa má interpretovať v rámci rôznorodej a vyvíjajúcej sa povahy skupín v rôznych spoločnostiach. V kvalifikačnom nariadení ⁽⁶⁾ sa uznáva vnímanie okolitej spoločnosti ako základný prvok definovania určitej sociálnej skupiny.

Cieľom tohto usmernenia teda nie je definitívne určiť, ktoré profily sa kvalifikujú ako určité sociálne skupiny. Namiesto toho poskytuje právny rámec na posúdenie, či sa konkrétny profil má považovať za určitú sociálnu skupinu v konkrétnej krajine pôvodu v zmysle definície utečenca. Toto posúdenie musí vždy zohľadňovať prevládajúce podmienky a spoločenské vnímanie v krajine pôvodu.

⁽⁴⁾ Valné zhromaždenie OSN, [Dohovor o právnom postavení utečencov](#), Ženeva, 28. júla 1951, Organizácia Spojených národov, séria zmlúv, zv. 189, s. 137, a [Protokol týkajúci sa právneho postavenia utečencov](#), 31. januára 1967, Organizácia Spojených národov, séria zmlúv, zv. 606, s. 267 (uvádzaný v právnych predpisoch EÚ v oblasti azylu a Súdny dvorom Európskej únie ako „Ženevský dohovor“).

⁽⁵⁾ UNHCR, [Guidelines on international protection: 'Membership of a particular social group' within the context of Article 1A\(2\) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees](#) (Usmernenia o medzinárodnej ochrane: „príslušnosť k určitej sociálnej skupine“ v kontexte článku 1 časti A ods. 2 Dohovoru z roku 1951 a/alebo jeho Protokolu z roku 1967 o právnom postavení utečencov), 7. mája 2002, s. 2.

⁽⁶⁾ Článok 10 ods. 1 písm. d) druhý pododsek [nariadenia Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/1347](#) zo 14. mája 2024 o normách pre podmienky, ktoré musia spĺňať štátni príslušníci tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti na priznanie postavenia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou, pre jednotné postavenie utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a pre obsah udelennej ochrany, ktorým sa mení smernica Rady 2003/109/ES a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ (Ú. v. EÚ L, 2024/1347, 22.5.2024).

Cieľom tohto usmernenia je stanoviť štandardizovaný prístup a spoločnú terminológiu na uplatňovanie pojmu „príslušnosť k určitej sociálnej skupine“ v rámci systému CEAS. Na zlepšenie praktického využitia sa tu spája právna analýza s názornými príkladmi bežne sa vyskytujúcich profilov a poskytujú sa konkrétne príklady využitia tejto analýzy v praxi. V závere príručky sa nachádza zhrnutie základných úvah, kľúčových bodov, ktoré si treba zapamätať, a stručný prehľad dôležitých rozsudkov SDEÚ, ktoré sa týkajú určenia konkrétnej sociálnej skupiny.

1. Právny základ pojmu príslušnosť k určitej sociálnej skupine

Príslušnosť k určitej sociálnej skupine je výslovne uvedená v Ženevskom dohovore o právnom postavení utečencov ⁽⁷⁾, ako aj v kvalifikačnom nariadení ako jeden z piatich dôvodov prenasledovania. Táto časť obsahuje odkazy na aktuálnu legislatívu EÚ týkajúcu sa príslušnosti k určitej sociálnej skupine a prehľad príslušnej judikatúry SDEÚ. Výklad pojmu „určitá sociálna skupina“ sa pravdepodobne bude v budúcnosti vyvíjať ⁽⁸⁾.

1.1. Kvalifikačné nariadenie

V kvalifikačnom nariadení v článku 10 ods. 1 písm. d) sa stanovuje pojem „príslušnosť k určitej sociálnej skupine“ takto:

Článok 10 kvalifikačného nariadenia

1. Pri posudzovaní dôvodov prenasledovania sa zohľadňujú tieto prvky:

[...]

- d) pojem príslušnosti k určitej sociálnej skupine zahŕňa najmä príslušnosť ku skupine:
 - i) ktorej príslušníci majú alebo sú vnímaní, že majú vrodenu charakteristiku alebo spoločné zázemie, ktoré sa nedajú zmeniť, alebo charakteristiku alebo presvedčenie, ktoré sú také zásadné pre identitu alebo svedomie, že osoba by nemala byť nútená, aby sa ich zriekla; a
 - ii) ktorá má jednoznačnú identitu v príslušnej krajine, pretože je vnímaná ako odlišná od okolitej spoločnosti;

[...]

V závislosti od okolností v krajine pôvodu zahŕňa pojem príslušnosti k určitej sociálnej skupine uvedený v písm. d) prvého pododseku príslušnosť ku skupine založenej na spoločnej charakteristike sexuálnej orientácie. Na účely určenia príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zisťovania charakteristík takejto skupiny sa venuje náležitá pozornosť aspektom týkajúcim sa rodovej príslušnosti vrátane rodovej identity a rodového vyjadrenia.

⁽⁷⁾ Valné zhromaždenie OSN, [Dohovor o právnom postavení utečencov](#), Ženeva, 28. júl 1951, Organizácia Spojených národov, súbor zmlúv, zv. 189, s. 137. Pozri článok 1A ods. 2.

⁽⁸⁾ UNHCR, [Guidelines on international protection: 'Membership of a particular social group' within the context of Article 1A\(2\) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees](#) (Usmernenia o medzinárodnej ochrane: „príslušnosť k určitej sociálnej skupine“ v kontexte článku 1 časti A ods. 2 Dohovoru z roku 1951 a/alebo jeho Protokolu z roku 1967 o právnom postavení utečencov), 7. mája 2002, s. 2.

1.2. Judikatúra EÚ

Na účely tohto usmernenia sa zohľadňuje nasledujúca judikatúra SDEÚ (pozri výňatky z oficiálnych zhrnutí vecí SDEÚ, časť [5. Judikatúra EÚ](#)).

SDEÚ, X, Y a Z, 2013 ⁽⁹⁾

Štátna rada Raad van State (Holandsko) sa obrátila na SDEÚ vo veci prejudiciálneho rozhodnutia týkajúceho sa posúdenia žiadostí o medzinárodnú ochranu na základe sexuálnej orientácie.

Vnútroštátny súd položil tri otázky:

1. Môžu homosexuáli predstavovať určitú sociálnu skupinu [v zmysle článku 10 [smernice 2011/95/EÚ](#) ⁽¹⁰⁾]?
2. Ako sa má posúdiť, čo predstavuje čin prenasledovania v súvislosti s prejavmi homosexuality?
3. Predstavuje kriminalizácia prejavov homosexuality prenasledovanie?

SDEÚ, F, 2018 ⁽¹¹⁾

Maďarský súd požiadal SDEÚ o vydanie prejudiciálneho rozhodnutia týkajúceho sa využívania znaleckých posudkov psychológov na overenie dôveryhodnosti vyhlásení žiadateľa, ktorý sa odvoláva na obavu z prenasledovania z dôvodov súvisiacich s jeho sexuálnou orientáciou.

SDEÚ, Ahmedbekova, 2018 ⁽¹²⁾

Bulharský správny súd požiadal SDEÚ o prejudiciálne rozhodnutie týkajúce sa výkladu rôznych ustanovení kvalifikačnej smernice a procedurálnej smernice ⁽¹³⁾. Vnútroštátny súd vo svojej žiadosti položil deväť otázok. Siedma otázka sa týkala toho, či skutočnosť, že žiadateľ podal sťažnosť proti vlastnému štátu pôvodu na Európskom súde pre ľudské práva, zakladá príslušnosť žiadateľa k určitej sociálnej skupine alebo predstavuje politický názor v zmysle článku 10 ods. 1 písm. e) kvalifikačnej smernice.

⁽⁹⁾ SDEÚ, rozsudok zo 7. novembra 2013, [Minister voor Immigratie en Asiel/X, Y a Z](#), spojené veci C199/12 až C201/12, EU:C:2013:720. Zhrnutie je k dispozícii v [EUAA Case Law Database](#) (databáza judikatúry EUAA).

⁽¹⁰⁾ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ](#) z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 337, 20.12.2011).

⁽¹¹⁾ SDEÚ, rozsudok z 25. januára 2018, [F./Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal](#), C-473/16, EU:C:2018:36. Zhrnutie je k dispozícii v [EUAA Case Law Database](#) (databáza judikatúry EUAA).

⁽¹²⁾ SDEÚ, rozsudok zo 4. októbra 2018, [Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova a Rauf Emin Ogla Ahmedbekov/ Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite](#), C-652/16, EU:C:2018:801. Zhrnutie je k dispozícii v [EUAA Case Law Database](#) (databáza judikatúry EUAA).

⁽¹³⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 180/60, 29.6.2013).

SDEÚ, WS, 2024 ⁽¹⁴⁾

Bulharský správny súd podal Súdnemu dvoru Európskej únie návrh na začatie prejudiciálneho konania týkajúci sa rôznych ustanovení kvalifikačnej smernice. Vnútroštátny súd vo svojej žiadosti položil päť otázok. Pri prvých troch otázkach, ktoré sa posudzovali spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýtal, či v závislosti od okolností prevládajúcich v krajine pôvodu sa na ženy v tejto krajine:

ako celok môže vzťahovať príslušnosť k „určitej sociálnej skupine“ ako „dôvod prenasledovania“, ktorý môže viesť k priznaniu postavenia utečenca, alebo či dotknuté ženy musia mať dodatočnú spoločnú charakteristiku, aby do takejto skupiny patrili ⁽¹⁵⁾.

SDEÚ, K a L, 2024 ⁽¹⁶⁾

Na SDEÚ sa obrátil holandský okresný súd s prejudiciálnou otázkou týkajúcou sa výkladu pojmu „príslušnosť k určitej sociálnej skupine“. Vnútroštátny súd položil päť otázok:

V prvých dvoch otázkach sa súd opýtal:

či sa má článok 10 ods. 1 písm. d) a článok 10 ods. 2 kvalifikačnej smernice vykladať v tom zmysle, že v závislosti od podmienok panujúcich v krajine pôvodu možno ženy, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tejto krajiny vrátane tých maloletých a ktorých spoločnou charakteristikou je skutočné stotožnenie sa so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi, ktorá je zakotvená najmä v článku 2 ZEÚ, ku ktorému došlo počas ich pobytu v členskom štáte, považovať za príslušníčky „určitej sociálnej skupiny“, čo predstavuje „dôvod prenasledovania“, ktorý môže viesť k priznaniu postavenia utečenca ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁴⁾ SDEÚ, rozsudok zo 16. januára 2024, [WS/State Agency for Refugees under the Council of Ministers \(SAR\)](#), vec C-621/21, EU:C:2024:47. Zhrnutie je k dispozícii v [EUAA Case Law Database](#) (databáza judikatúry EUAA).

⁽¹⁵⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14, bod 35.

⁽¹⁶⁾ Rozsudok SDEÚ z 11. júna 2024, [K a L/Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid](#), C-646/21, EU:C:2024:487. Zhrnutie je k dispozícii v [EUAA Case Law Database](#) (databáza judikatúry EUAA).

⁽¹⁷⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 34.

2. Príslušnosť k určitej sociálnej skupine v rámci procesu posúdenia žiadosti

Príslušnosť k určitej sociálnej skupine nie je samostatný pojem. Nemožno ho analyzovať izolovane a musí sa posudzovať len v kontexte, v ktorom je možné preukázať obavu z prenasledovania v krajine pôvodu.

V príručke EUAA o oprávnení na medzinárodnú ochranu ⁽¹⁸⁾ predstavuje posudzovanie individuálnej žiadosti o medzinárodnú ochranu postupný proces.

Proces skúmania **prvkov definície utečenca** je opísaný ďalej. V každom kroku sa musí vykonať hodnotenie.

Krok č. 1: Predbežné posúdenie

Žiadateľ je štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti a je mimo svojej krajiny štátnej príslušnosti alebo v prípade osoby bez štátneho občianstva mimo krajiny svojho doterajšieho pobytu.

Krok č. 2a: Prenasledovanie

Zaobchádzanie, ktorého sa žiadateľ obáva, predstavuje prenasledovanie, t. j. je dostatočne vážnym porušením základných ľudských práv alebo akumuláciou viacerých opatrení, ktoré sú dostatočne vážne a nadobúdajú formu uvedenú okrem iného v článku 9 ods. 2 kvalifikačného nariadenia.

Krok č. 2b: Opodstatnená obava

Obava z prenasledovania je opodstatnená.

Krok č. 2c: Dôvody prenasledovania

Prenasledovanie alebo chýbajúca ochrana pred takýmito činmi je spojená (aspoň čiastočne) s jedným z nasledujúcich (skutočných alebo pripisovaných) dôvodov:

- rasa,
- náboženstvo,
- národnosť,
- príslušnosť k určitej sociálnej skupine,
- politický názor.

⁽¹⁸⁾ EASO, [Praktická príručka úradu EASO: Oprávnenie na medzinárodnú ochranu](#), apríl 2018, s. 42.

Krok č. 3: Doplnková ochrana

Oprávnenosť na doplnkovú ochranu sa skúma len vtedy, keď žiadateľ nie je oprávnený na priznanie postavenia utečenca, t. j. ak nie je splnený žiadny z krokov č. 2a, 2b a 2c.

Krok č. 4: Ochrana v krajine pôvodu

V krajine pôvodu neexistuje žiadna ochrana alebo aktéri ochrany nie sú schopní ani ochotní ju poskytnúť; alebo ochrana je dočasná alebo neúčinná, t. j. ochrana nespĺňa kritériá článku 7 kvalifikačného nariadenia.

Krok č. 5: Alternatíva vnútroštátnej ochrany

Na základe kritérií stanovených v článku 8 kvalifikačného nariadenia sa stanovuje, že pre žiadateľa nie je k dispozícii žiadna alternatíva vnútroštátnej ochrany.

Pojem príslušnosť k určitej sociálnej skupine môže viesť k priznaniu postavenia utečenca len v prípade, že existuje aj opodstatnená obava z prenasledovania a stanoví sa, že medzi touto obavou a dôvodom obavy existuje súvislosť.

3. Právna analýza

3.1. Kumulatívny prístup

Článok 10 ods. 1 písm. d) kvalifikačného nariadenia vymedzuje určitú sociálnu skupinu na základe dvoch **kumulatívnych** prvkov:

Kumulatívny prístup znamená, že musia byť splnené obe kritériá uvedené v predchádzajúcom texte, t. j. „spoločná charakteristika“ aj „jednoznačná identita“. Inými slovami, nestačí preukázať, že skupina zdieľa určité charakteristiky alebo pôvod, alebo presvedčenie. Uvedené znaky na úrovni skupiny musia byť viditeľné aj pre ostatných, aby bola skupina identifikovaná ako odlišná.

Kumulatívny prístup bol opätovne potvrdený v rozsudkoch Súdneho dvora Európskej únie vo veciach *X, Y a Z, WS a K a L* ⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁹⁾ SDEÚ, 2013, [X, Y a Z](#), op. cit., pozn. č. 9, bod 45, zopakovaný v rozsudku SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14, bod 40 a v SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 40.

SDEÚ, X, Y a Z, 2013 ⁽²⁰⁾

Podľa znenia tejto definície sa skupina považuje za „určitú sociálnu skupinu“ okrem iného vtedy, ak sú splnené dve kumulatívne podmienky.

Po prvé, príslušníci tejto skupiny majú mať prirodzenú charakteristiku alebo spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť, alebo zdieľajú charakteristiku alebo vieru, ktorá je taká základná pre identitu alebo svedomie, že osoba by nemala byť nútená, aby sa jej zriekla.

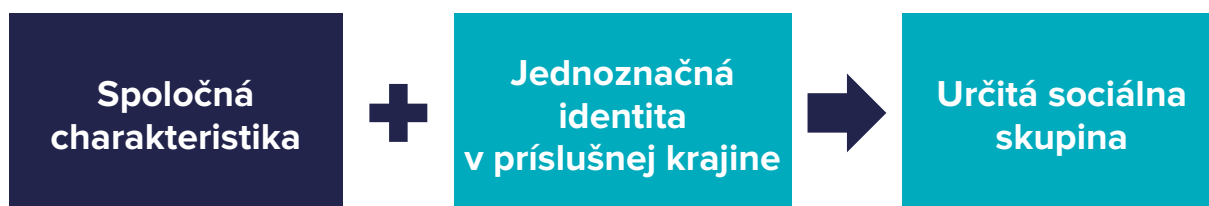
Na druhej strane táto skupina má mať vlastnú identitu v príslušnej krajine, pretože je okolitou spoločnosťou vnímaná ako odlišná. (bod 45)

Poznámka k prístupu UNHCR

V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že UNHCR na rozdiel od kvalifikačného nariadenia neuplatňuje tzv. kumulatívny prístup. UNHCR stanovuje pojem určitá sociálna skupina takto:

Určitá sociálna skupina je skupina osôb, ktoré zdieľajú inú spoločnú charakteristiku ako to, že čelia riziku prenasledovania alebo ktoré sú spoločnosťou vnímané ako skupina. Často ide o charakteristiku, ktorá je prirodzená, nemenná alebo iným spôsobom základná pre identitu, svedomie alebo uplatňovanie ľudských práv danej osoby ⁽²¹⁾.

3.2. Spoločná charakteristika

Táto časť je zameraná na prvý súbor požiadaviek uvedených v článku 10 ods. 1 písm. d) kvalifikačného nariadenia, ktoré sa týkajú **spoločnej charakteristiky, pôvodu alebo viery**.

⁽²⁰⁾ SDEÚ, 2013, [X, Y a Z](#), op. cit., pozn. č. 9, bod 45.

⁽²¹⁾ UNHCR, [Guidelines on international protection: 'Membership of a particular social group' within the context of Article 1A\(2\) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees](#) (Usmernenia o medzinárodnej ochrane: „príslušnosť k určitej sociálnej skupine“ v kontexte článku 1 časti A ods. 2 Dohovoru z roku 1951 a/alebo jeho Protokolu z roku 1967 o právnom postavení utečencov), 7. mája 2002, s. 3.

Prirodzená charakteristika: prirodzenou charakteristikou sa označuje vlastnosť, ktorá je jedincovi vlastná alebo inherentná, často taká, s ktorou sa človek narodí. Je dôležité poznamenať, že hoci je táto vlastnosť vrodená, nemusí byť nemenná, čo znamená, že nemusí byť pevne daná, trvalá alebo nezmeniteľná.

Spoločný pôvod: spoločný pôvod môže byť definovaný významnými spoločnými skúsenosťami, dedičným postavením alebo inými faktormi, ako sú sociálne alebo vzdelanostné zázemie. Tento pôvod spája jednotlivcov prostredníctvom zmysluplných aspektov ich histórie alebo identity, čím sa vytvára spoločný základ členstva v konkrétnej sociálnej skupine.

Charakteristika alebo presvedčenie, ktoré sú také základné pre identitu alebo svedomie, že osoba by nemala byť nútená, aby sa ich zriekla: ide zvyčajne o charakteristiky súvisiace so základnými ľudskými právami. Osobu nemožno nútiť, aby sa jej zriekla, ani sa od nej nemá očakávať skrývanie alebo zdržanlivosť v prejave tejto charakteristiky alebo viery ⁽²²⁾. UNHCR uvádza: „Definícia určitej sociálnej skupiny zahŕňa [...] [charakteristiky], ktoré je síce možné zmeniť, no ich zmena by sa nemala vyžadovať, pretože sú úzko spojené s identitou osoby alebo sú prejavom základných ľudských práv“ ⁽²³⁾.

Je dôležité si uvedomiť, že tri vyššie uvedené kategórie spoločných charakteristík sa navzájom dopĺňajú. Môžu sa prekrývať a môžu sa v jednotlivých členských štátoch vykladať odlišne. Tieto kategórie zjednocuje jedna spoločná zásada a individuálny profil sa môže zosúladiť s viacerými kategóriami v závislosti od vnútroštátnych rozhodovacích postupov. Napríklad „vek“, hoci je nemenný, môže byť v niektorých prípadoch zaradený do kategórie prirodzenej charakteristiky a v iných prípadoch do kategórie spoločného pôvodu, ktorý sa nemôže zmeniť. Ak charakteristika primerane zapadá do dvoch alebo troch kategórií, určenie najvhodnejšej kategórie nie je nevyhnutné na to, aby sa pokračovalo v procese určovania. Naopak je dôležité, aby sa pred rozhodnutím o splnení kritéria spoločnej charakteristiky vždy skontrolovali všetky kategórie.

⁽²²⁾ SDEÚ, 2013, [X, Y a Z](#), op. cit., pozn. č. 9, a zopakované v SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 63.

⁽²³⁾ UNHCR, [Guidelines on international protection: 'Membership of a particular social group' within the context of Article 1A\(2\) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees](#) (Usmernenia o medzinárodnej ochrane: „príslušnosť k určitej sociálnej skupine“ v kontexte článku 1 časti A ods. 2 Dohovoru z roku 1951 a/alebo jeho Protokolu z roku 1967 o právnom postavení utečencov), 7. mája 2002, s. 3.

Žiadateľ ako jednotlivec nemusí spĺňať spoločnú charakteristiku. Pokiaľ sa mu charakteristika pripisuje alebo prisudzuje v krajine pôvodu, je podmienka spoločnej charakteristiky splnená ⁽²⁴⁾.

Ďalej je uvedený neúplný zoznam príkladov najčastejšie sa vyskytujúcich spoločných charakteristík. Treba mať na pamäti, že spoločné charakteristiky musia byť doplnené o analýzu jednoznačnej identity skupiny v konkrétnej krajine pôvodu na to, aby mohli tvoriť určitú sociálnu skupinu.

- **Biologické pohlavie a rod:** pohlavie a rod možno vnímať ako prirodzené charakteristiky, aj keď pohlavie a rod nie sú nemeniteľné a môžu sa zmeniť. Vo veci WS ⁽²⁵⁾ SDEÚ rozhodol, že byť ženou predstavuje vrodennú vlastnosť, a preto postačuje na splnenie podmienky spoločnej charakteristiky.

V praxi bude kritérium jednoznačnej identity vo väčšine krajín pôvodu opodstatnené len vtedy, ak je biologické pohlavie a/alebo rod kombinované s ďalšími najbežnejšími charakteristikami, ktoré sú pre okolitú spoločnosť relevantné na to, aby vnímala konkrétnu skupinu ako odlišnú.

- **Vrodené poruchy:** vrodené poruchy, ako napríklad albinizmus, možno považovať za prirodzenú charakteristiku.
- **Zdravotné postihnutie** ⁽²⁶⁾: niektoré mentálne a fyzické postihnutia možno považovať za prirodzené charakteristiky, najmä ak sú prítomné od narodenia, ako napríklad slepota, hluchota alebo špecifické vývojové poruchy. Osoby žijúce s iným zdravotným postihnutím môžu byť vnímané ako osoby so spoločným pôvodom, ktorý sa nemôže zmeniť, čím sa vytvára určitá sociálna skupina založená na spoločných skúsenostiach a problémoch. Do tejto kategórie môže patriť najmä zdravotné postihnutie vyplývajúce z konfliktu alebo pozostatkov vojny, čo zdôrazňuje vplyv vonkajších okolností, ktoré trvalo ovplyvňujú fyzickú alebo duševnú pohodu jednotlivcov.
- **Porušenie morálnych kódexov a porušenie platných noriem:** určité porušenia morálnych kódexov by mohli predstavovať spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť.

Vo veci WS Súdny dvor EÚ rozhodol, že odmietnutie alebo útek z núteného manželstva možno považovať za „spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť“ ⁽²⁷⁾.

Vo veci K a L SDEÚ rozhodol, že ženy, ktoré sa počas svojho pobytu v členskom štáte skutočne stotožnia so základnou hodnotou rovnosti medzi mužmi a ženami, majú spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť ⁽²⁸⁾.

⁽²⁴⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 47

⁽²⁵⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14, odsek 42.

⁽²⁶⁾ „Osoby so zdravotným postihnutím zahŕňajú osoby s dlhodobými telesnými, mentálnymi, intelektuálnymi alebo zmyslovými postihnutiami, ktoré v súčinnosti s rôznymi prekážkami môžu brániť ich plnému a účinnému zapojeniu do spoločnosti na rovnakom základe s ostatnými“, článok 1 [Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím a opčný protokol](#) (A/RES/61/106), ktorý bol prijatý 13. decembra 2006 v sídle OSN v New Yorku, nadobudol platnosť 3. mája 2008.

⁽²⁷⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14, bod 51.

⁽²⁸⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 45.

V iných prípadoch môže porušenie sociálnych noriem súvisieť s presvedčením, ktoré je také základné pre identitu alebo svedomie, že osoba by nemala byť nútená, aby sa ho zriekla.

Vo veci *K a L* Súdny dvor rozhodol, že skutočnosť, že žena, ktorá sa „skutočne stotožňuje so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi“, môže byť považovaná za „charakteristiku alebo presvedčenie, ktoré sú tak zásadné pre identitu alebo svedomie, že osoba by nemala byť nútená, aby sa ich zriekla“ ⁽²⁹⁾. Ženy majú nárok využívať túto rovnosť vo svojom každodennom živote vrátane toho, že môžu slobodne prijímať vlastné životné rozhodnutia, ktoré sú zásadné pre ich identitu. Patria sem rozhodnutia týkajúce sa ich vzdelania a kariéry, rozsah a povaha ich činností vo verejnej sfére, možnosť dosiahnutia ekonomickej nezávislosti prácou mimo domova, ich rozhodnutie o tom, či žiť samostatne alebo s rodinou, a slobodný výber partnera ⁽³⁰⁾.

Odmietnutie rodiča, aby jeho dieťa podstúpilo mrzačenie ženských pohlavných orgánov, by sa tiež mohlo považovať za „charakteristiku alebo presvedčenie, ktoré je tak zásadné pre identitu alebo svedomie, že by osoba nemala byť nútená, aby sa ho zriekla“.

- **Sexuálna orientácia a rodová identita** sa môžu považovať za charakteristiky také základné pre identitu alebo svedomie, že osoba by nemala byť nútená, aby sa ich zriekla.
- **Závažné ochorenia a choroby:** niektoré ochorenia a závažné choroby, napríklad HIV/AIDS, by sa mohli považovať za spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť.
- **Príbuzenské väzby:** možno ich chápať ako prirodzenú charakteristiku (napr. rodina, do ktorej sa človek narodil) alebo spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť (napr. v dôsledku manželstva alebo konkrétnej rodinnej situácie) ⁽³¹⁾

Spoločná charakteristika nemôže byť výlučne obmedzená na zdieľanie spoločnej obavy z prenasledovania.

Treba poznamenať, že spoločnou charakteristikou nemôže byť výlučne obava z prenasledovania. SDEÚ vo veci *WS* opätovne potvrdil, že príslušnosť k určitej sociálnej skupine sa musí konštatovať nezávisle od činov prenasledovania v zmysle článku 9 uvedenej smernice, ktorých obeťami môžu byť členovia tejto skupiny v krajine pôvodu ⁽³²⁾. Vykonávanie prenasledovania nemôže definovať určitú sociálnu skupinu. V opačnom prípade by každý jednotlivec s opodstatnenou obavou z prenasledovania predstavoval určitú sociálnu skupinu, a teda bol oprávnený na priznanie postavenia utečenca. Iné dôvody prenasledovania (rasa, náboženstvo, národnosť a politický názor) by tak stratili zmysluplný obsah, keďže na priznanie postavenia utečenca by postačovala samotná skutočnosť existencie opodstatnenej obavy.

⁽²⁹⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 44.

⁽³⁰⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 44.

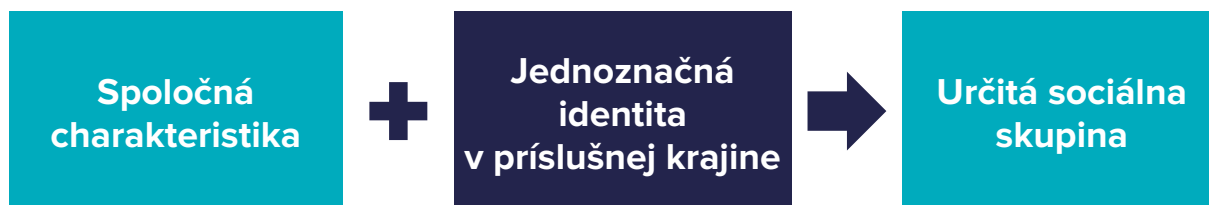
⁽³¹⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14, bod 50.

⁽³²⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14, bod 55.

Význam tejto zásady zdôrazňujú aj usmernenia UNHCR, keďže určitú sociálnu skupinu vymedzujú takto: „... skupina osôb, ktoré zdieľajú spoločnú charakteristiku inú ako to, že čelia riziku prenasledovania“⁽³³⁾.

3.3. Jednoznačná identita

Po posúdení spoločnej charakteristiky sa má zistiť, či má skupina **jednoznačnú identitu v príslušnej krajine, pretože je vnímaná ako odlišná od okolitej spoločnosti**.

Vymedzenie **identity** je vo svojej podstate zložitá, keďže existujú rôzne teoretické rámce na pochopenie jej povahy a formovania. Kvalifikačné nariadenie však poskytuje jasné usmernenia, ako stanoviť existenciu jednoznačnej identity v súvislosti s príslušnosťou k určitej sociálnej skupine, ako súčasť definície utečenca. Podľa kvalifikačného nariadenia je určitá sociálna skupina v príslušnej krajine uznaná ako skupina s jednoznačnou identitou, ak ju okolitá spoločnosť vníma ako odlišnú.

1. Jednoznačná identita sa má analyzovať vzhľadom na podmienky prevládajúce v krajine pôvodu

V článku 10 ods. 1 písm. d) kvalifikačného nariadenia sa uvádza, že skupina „má jednoznačnú identitu v príslušnej krajine, pretože je vnímaná ako odlišná od okolitej spoločnosti“.

Jednoznačná identita závisí od konkrétneho kontextu prevládajúceho v danej krajine pôvodu. Skupina môže byť vnímaná ako odlišná (v zmysle kvalifikačného nariadenia) v jednej krajine, ale nie v inej.

Preto nie je možné dospieť k záveru, že určitý profil podľa definície alebo z abstraktného hľadiska predstavuje určitú sociálnu skupinu. Existencia jednoznačnej identity sa vždy musí posudzovať vzhľadom na vnútroštátny kontext v krajine pôvodu.

Na posúdenie existencie určitej sociálnej skupiny v konkrétnej krajine sa preto vyžaduje prístup k presným, relevantným a aktuálnym informáciám o krajine pôvodu. Je dôležité poznamenať, že konkrétna sociálna skupina nemusí mať jednoznačnú identitu, ktorá je uznávaná v celej krajine pôvodu. Existencia skupiny môže byť v niektorých prípadoch obmedzená na určité regióny alebo oblasti v krajine, konkrétne na tie, z ktorých žiadateľ pochádza⁽³⁴⁾.

⁽³³⁾ UNHCR, [Guidelines on international protection: 'Membership of a particular social group' within the context of Article 1A\(2\) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees](#) (Usmernenia o medzinárodnej ochrane: „príslušnosť k určitej sociálnej skupine“ v kontexte článku 1 časti A ods. 2 Dohovoru z roku 1951 a/alebo jeho Protokolu z roku 1967 o právnom postavení utečencov), 7. mája 2002, bod 11.

⁽³⁴⁾ Uvedené sa netýka skúmania alternatívy vnútroštátnej ochrany, ktoré sa vykonáva v kontexte posúdenia rizika.

2. Vnímanie skupiny ako odlišnej od okolitej spoločnosti

V tomto štádiu je pre úradníka povereného prípadom kľúčovou otázkou určiť, či je dotknutá skupina vnímaná ako odlišná od okolitej spoločnosti.

Pri skúmaní, či je skupina vnímaná okolitou spoločnosťou (v krajine pôvodu) ako odlišná, možno použiť niekoľko ukazovateľov. Vo veci WS ⁽³⁵⁾ SDEÚ rozhodol, že „ženy môžu byť okolitou spoločnosťou vnímané ako odlišné a v tejto spoločnosti uznané ako osoby s vlastnou identitou, najmä z dôvodu sociálnych, morálnych alebo právnych noriem v krajine ich pôvodu“.

Ďalšie dva ukazovatele ďalej sa týkajú a) stigmatizácie alebo vyčlenenia právnymi normami a b) stigmatizácie alebo vylúčenia spoločnosťou (t. j. sociálnymi alebo morálnymi normami). Tieto ukazovatele ako také nie sú predpokladom na stanovenie jednoznačnej identity; uvádzajú sa ako príklady ukazovateľov, ktoré môžu byť za určitých okolností užitočné pri identifikácii sociálnej skupiny.

Vnímanie okolitou spoločnosťou sa nemusí nevyhnutne vzťahovať na celú spoločnosť v krajine pôvodu. Vo veci WS Súdny dvor opätovne potvrdil, že okolitá spoločnosť, ktorá je relevantná, sa môže zhodovať s celou krajinou pôvodu alebo byť užšia, napríklad časť územia alebo obyvateľstva tejto krajiny ⁽³⁶⁾.

Platí tiež, že vnímanie skupiny ako odlišnej sa nemá chápať ako niečo nevyhnutne negatívne. Ako odlišná od okolitej spoločnosti môže byť vnímaná napríklad privilegovaná spoločenská vrstva.

a) Stigmatizácia alebo vyčlenenie na základe právnych predpisov

SDEÚ vo veci X, Y a Z rozhodol, že existencia trestnoprávnej legislatívy zameranej na konkrétnu skupinu (v tomto prípade homosexuálnych osôb) umožňuje konštatovať, že táto skupina je okolitou spoločnosťou vnímaná ako odlišná, a teda má jednoznačnú identitu v príslušnej krajine.

SDEÚ, X, Y a Z, 2013 ⁽³⁷⁾

V tejto súvislosti treba pripustiť, že existencia trestnoprávnej legislatívy, akou sú právne úpravy v každom z konaní vo veci samej, ktorá sa týka špecificky homosexuálnych osôb, umožňuje konštatovať, že tieto osoby predstavujú určitú skupinu, ktorá je okolitou spoločnosťou vnímaná ako odlišná. (bod 48)

Na prvú otázku položenú v každom z konaní vo veci samej teda treba odpovedať, že článok 10 ods. 1 písm. d) smernice sa má vykladať v tom zmysle, že existencia trestnoprávnej legislatívy, akou sú právne úpravy v každom z konaní vo veci samej, ktorá sa týka špecificky homosexuálnych osôb, umožňuje konštatovať, že tieto osoby treba

⁽³⁵⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14, bod 52.

⁽³⁶⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14, bod 54.

⁽³⁷⁾ SDEÚ, 2013, [X, Y a Z](#), op. cit., pozn. č. 9, body 48 a 49.

považovať za určitú sociálnu skupinu. (bod 49)

Existencia trestnoprávnej legislatívy zameranej na konkrétnu skupinu alebo zákonov, ktoré sú diskriminačné voči určitým skupinám, môže viesť ku konštatovaniu, že tieto skupiny sú okolitou spoločnosťou vnímané ako odlišné.

b) Stigmatizácia spoločnosťou alebo vynímanie sa vo vnímaní spoločnosti

Keďže určitá sociálna skupina súvisí s okolitou spoločnosťou, je dôležité pochopiť, ako spoločnosť funguje a zaobchádza so skupinami odlišne.

Môže sa to prejaviť diskriminačným konaním alebo presvedčením či ostrakizáciou alebo udeľovaním výsad určitým skupinám.

Diskriminácia alebo ostrakizácia môžu okrem iného pozostávať z obmedzeného prístupu k pracovným miestam, bývaniu, lekárskej starostlivosti alebo vzdelaniu. Určité sociálne skupiny môžu byť považované za vylúčené alebo stojace mimo ostatnej časti spoločnosti alebo populácie v krajine pôvodu alebo konkrétnej oblasti či oblastiach v krajine pôvodu.

Stigmatizovať určité skupiny môžu aj určité tradície a zvyky alebo náboženské či politické presvedčenia. V krajinách alebo regiónoch s vysokou mierou prevalence mrzačenia ženských pohlavných orgánov môžu byť ženy a dievčatá určitého veku, ktoré nepodstúpili mrzačenie ženských pohlavných orgánov, vnímané okolitou spoločnosťou ako odlišné, a teda mať jednoznačnú identitu.

Vo veci WS Súdny dvor rozhodol, že ženy (ako celok) možno považovať za osoby s jednoznačnou identitou v krajinách pôvodu, kde sú ženy z dôvodu svojho pohlavia „vystavené fyzickému alebo psychickému násiliu vrátane sexuálneho násillia a domáceho násillia“⁽³⁸⁾. V tom istom rozsudku Súdny dvor potvrdil, že ženy, ktoré odmietajú manželstvo z donútenia alebo ho ukončia, možno považovať za ženy s jednoznačnou identitou, ak sú na základe svojho správania „stigmatizované a vystavené nesúhlasu okolitej spoločnosti vedúcemu k ich sociálnemu vylúčeniu alebo násilným činom“⁽³⁹⁾.

SDEÚ, WS, 2024⁽⁴⁰⁾

Ženy ako celok možno preto považovať za príslušníčky „určitej sociálnej skupiny“ v zmysle článku 10 ods. 1 písm. d) smernice 2011/95, ak sa preukáže, že v ich krajine pôvodu sú z dôvodu svojho pohlavia vystavené fyzickému alebo duševnému násiliu, vrátane sexuálneho a domáceho násillia. (bod 57)

... ženy, ktoré odmietajú manželstvo z donútenia, ak takúto prax možno považovať za spoločenskú normu v ich spoločnosti, alebo takúto normu porušia ukončením manželstva, možno pokladať za príslušníčky sociálnej skupiny s jednoznačnou identitou v ich krajine

⁽³⁸⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14, bod 57.

⁽³⁹⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14, bod 58.

⁽⁴⁰⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14.

pôvodu, ak sú z dôvodu tohto správania stigmatizované a vystavené nesúhlasu okolitej spoločnosti vedúcemu k ich sociálnemu vylúčeniu alebo násilným činom. (bod 58)

3.4. Členstvo

Podľa kvalifikačného nariadenia sa jednoznačná identita aj vnímanie skupiny ako odlišnej týkajú skupiny ako celku. Okolité spoločnosť by mala mať určité všeobecné povedomie, že v spoločnosti existuje určitá sociálna skupina, a vnímať jej príslušníkov odlišne.

Príslušník určitej sociálnej skupiny môže byť samostatne pre okolitú spoločnosť „neviditeľný“ alebo „nepostrehnuteľný“, no samotná skutočnosť, že s určitou sociálnou skupinou zdieľa spoločné charakteristiky, z neho robí príslušníka danej skupiny. Pre okolitú spoločnosť nemusí byť viditeľná napríklad sexuálna orientácia určitej osoby, pokiaľ o nej žiadateľ otvorene nehovorí. Existencia **určitej sociálnej skupiny** nie je založená na činnostiach alebo konaní jej príslušníkov a ani od nich nezávisí. Určitá sociálna skupina môže existovať a často aj existuje bez toho, aby jej bola pripisovaná nejaká činnosť.

Súdržnosť medzi členmi určitej sociálnej skupiny nie je nevyhnutným kritériom pre členstvo. Príslušníci určitej sociálnej skupiny sa nemusia navzájom poznať ani nemusia mať žiadnu osobnú väzbu či interakciu. Podstatným faktorom je, že jednotlivci majú spoločnú charakteristiku, ktorá ich odlišuje od širšej spoločnosti. Nevyžaduje sa, aby členovia mali medzi sebou priamy vzťah. Okrem toho subjektívne presvedčenie jednotlivca, že nepatrí do skupiny s inými osobami, ktoré majú rovnakú charakteristiku, nie je relevantné na preukázanie členstva. Dôraz sa kladie na objektívnu existenciu spoločnej charakteristiky, a nie na osobné vnímanie dotknutých osôb ⁽⁴¹⁾.

Skrývanie alebo zdržanlivosť/rezervovanosť. SDEÚ vo veci X, Y a Z rozhodol, že od žiadateľov sa nemá očakávať skrývanie charakteristiky, ktorá je taká základná pre ich identitu, že by nemali byť nútení, aby sa jej zriekli. Súd navyše spresnil, že od žiadateľa sa nemôže primerane očakávať zdržanlivosť v prejavovaní svojej sexuálnej orientácie. Skutočnosť, že riziku prenasledovania by sa mohli vyhnúť tým, že by sa zdržiavali prejavov svojej sexuálnej orientácie vo väčšom rozsahu než heterosexuálna osoba, sa v tejto súvislosti nemá zohľadňovať.

Podobne vo veci K a L SDEÚ rozhodol, že v prípade žien, ktoré sa stotožňujú s hodnotou rodovej rovnosti, by sa nemala brať do úvahy skutočnosť, že sa môžu vyhnúť riziku prenasledovania tým, že budú pri vyjadrovaní tejto hodnoty zdržanlivé ⁽⁴²⁾.

⁽⁴¹⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 44; pozri aj UNHCR, [Guidelines on international protection: 'Membership of a particular social group' within the context of Article 1A\(2\) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees](#) (Usmernenia o medzinárodnej ochrane: „príslušnosť k určitej sociálnej skupine“ v kontexte článku 1 časti A ods. 2 Dohovoru z roku 1951 a/alebo jeho Protokolu z roku 1967 o právnom postavení utečencov), 7. mája 2002, bod 15.

⁽⁴²⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 63.

SDEÚ, X, Y a Z, 2013 ⁽⁴³⁾

Pokiaľ ide o prvú z uvedených podmienok, je nesporné, že sexuálna orientácia osoby predstavuje charakteristiku, ktorá je taká základná pre jej identitu, že by nemala byť nútená, aby sa jej zriekla. (bod 46)

V tejto súvislosti treba konštatovať, že požadovať od členov určitej sociálnej skupiny s rovnakou sexuálnou orientáciou, aby skrývali túto orientáciu, je v rozpore so samotným uznaním charakteristiky, ktorá je taká základná pre identitu, že dotknuté osoby by nemali byť nútené, aby sa jej zriekli. (bod 70)

Skutočnosť, že tomuto nebezpečenstvu by sa mohol vyhnúť tým, že by sa zdržiaval prejavov svojej sexuálnej orientácie vo väčšom rozsahu než heterosexuálna osoba, netreba v tejto súvislosti zohľadňovať. (bod 75)

Pri posudzovaní žiadosti o získanie postavenia utečenca príslušné orgány nemôžu primerane očakávať, že na predídenie nebezpečenstvu prenasledovania žiadateľ o azyl skryje vo svojej krajine pôvodu svoju homosexualitu, alebo bude zdržanlivý v prejavovaní svojej sexuálnej orientácie. (bod 76)

SDEÚ, K a L, 2024 ⁽⁴⁴⁾

V prejednávanej veci prináleží vnútroštátnemu súdu najmä overiť, či sa žalobkyne vo veci samej skutočne stotožňujú so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi, ... tým, že sa ju snažia požívať vo svojom každodennom živote, a teda táto hodnota predstavuje neoddeliteľnú súčasť ich identity, a či by ich v dôsledku toho okolitá spoločnosť v krajine pôvodu vnímala ako odlišné. Okolnosť, že by sa mohli vyhnúť skutočnému riziku prenasledovania vo svojej krajine pôvodu z dôvodu tejto identifikácie tým, že budú zdržanlivé v jej prejavovaní, nemožno v tejto súvislosti zohľadniť... (bod 63)

Veľkosť skupiny, t. j. počet príslušníkov alebo osôb tvoriacich skupinu, nie je pri posudzovaní existencie určitej sociálnej skupiny relevantná.

Určitá sociálna skupina môže v skutočnosti pozostávať z veľmi malého počtu osôb (napr. osoby so zriedkavou chorobou/zdravotným postihnutím) alebo naopak byť tvorená väčším počtom osôb [napr. lesby, geovia, bisexuálne, transrodové, intersexuálne a queer (LGBTQ) osoby v celej krajine]. Je potrebné pripomenúť, že aj iné dôvody prenasledovania (rasa, náboženstvo, národnosť a politický názor) môžu zahŕňať veľmi veľký alebo veľmi malý počet osôb. Okrem toho existuje mnoho dobre zdokumentovaných historických príkladov dominantných menšinových skupín prenasledujúcich väčšinu z dôvodov vyplývajúcich z dohovoru.

⁽⁴³⁾ SDEÚ, 2013, [X, Y a Z](#), op. cit., pozn. č. 9, body 46, 70, 75 a 76.

⁽⁴⁴⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16.

Slovo „určitá“ v pojme „určitá sociálna skupina“ poukazuje na skutočnosť, že skupina je „identifikovateľná“. Nemá sa chápať ako súvisiace s veľkosťou skupiny ⁽⁴⁵⁾.

Záver o existencii určitej sociálnej skupiny

Splnenie kritéria spoločnej charakteristiky a kritéria jednoznačnej identity vedie k záveru, že žiadateľ patrí do určitej sociálnej skupiny, čím sa preukazuje existencia jedného z piatich dôvodov prenasledovania uvedených v definícii utečenca.

3.5. Príčinná súvislosť

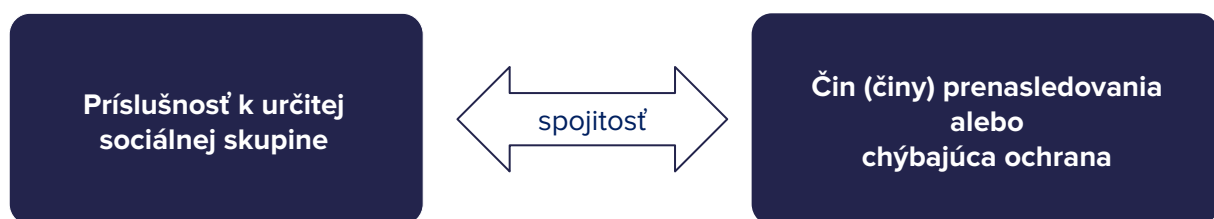
Samotná skutočnosť príslušnosti osoby k určitej sociálnej skupine nepostačuje na oprávnenie na priznanie postavenia utečenca.

Ak sa preukáže príslušnosť žiadateľa k určitej sociálnej skupine, ďalším krokom je posúdiť existenciu spojitosti medzi príslušnosťou žiadateľa a obavou žiadateľa z prenasledovania alebo chýbajúcou ochranou.

Príčinná súvislosť znamená spojitosť medzi:

- príslušnosťou k určitej sociálnej skupine a opodstatnenou obavou z prenasledovania, alebo
- príslušnosťou k určitej sociálnej skupine a chýbajúcou účinnou a nie dočasnou ochranou proti činu prenasledovania podľa článku 7 ods. 2 kvalifikačného nariadenia, a najmä neochotou aktérov ochrany poskytnúť ochranu proti obávanému prenasledovaniu, pričom čin prenasledovania nesúvisí s dôvodom prenasledovania.

Spojitosť medzi príslušnosťou k určitej sociálnej skupine a obavou z prenasledovania prameniaca z činu (činov) prenasledovania alebo chýbajúcou ochranou je kľúčová.

Príklad neochoty poskytnúť ochranu: homosexuálny muž je obeťou trestných činov, ktoré nie sú spôsobené jeho sexuálnou orientáciou alebo iným dôvodom uvedeným v dohovore, ale príslušné orgány odmietajú trestné činy vyšetriť alebo v prípade potreby mu poskytnúť fyzickú ochranu z dôvodu jeho sexuálnej orientácie.

⁽⁴⁵⁾ UNHCR, [Guidelines on international protection: 'Membership of a particular social group' within the context of Article 1A\(2\) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees](#) (Usmernenia o medzinárodnej ochrane: „príslušnosť k určitej sociálnej skupine“ v kontexte článku 1 časti A ods. 2 Dohovoru z roku 1951 a/alebo jeho Protokolu z roku 1967 o právnom postavení utečencov), 7. mája 2002, bod 18.

3.6. Špecifické hľadiská

3.6.1. Rozmanitosť motívov

Pod rozmanitosťou motívov sa rozumie situácia, v ktorej je čin prenasledovania spáchaný na základe viacerých motívov, pričom nie všetky z nich sú dôvodmi prenasledovania. Na uplatnenie definície utečenca je postačujúce, aby popri ostatných motívoch existoval ako účinne prispievajúci faktor aspoň jeden z dôvodov prenasledovania.

3.6.2. Rozmanitosť dôvodov prenasledovania

V závislosti od okolností konkrétneho prípadu môže existovať jeden alebo viac dôvodov prenasledovania, ktoré sa prekrývajú alebo sú rovnako uplatniteľné. Na jeden a ten istý čin prenasledovania sa popri príslušnosti k určitej sociálnej skupine môžu vzťahovať aj iné dôvody prenasledovania (rasa, náboženstvo, národnosť, politický názor). Napríklad vo veci K a L Súdny dvor uviedol, že v závislosti od okolností môže byť prenasledovanie žien na základe ich stotožnenia s hodnotou rodovej rovnosti založené na príslušnosti k určitej sociálnej skupine, na náboženstve a/alebo politickom presvedčení ⁽⁴⁶⁾.

Rozhodovač by preto mal vždy venovať pozornosť existencii iných dôvodov prenasledovania.

3.6.3. Individuálne posúdenie

Treba poznamenať, že pri preukazovaní opodstatnenej obavy z prenasledovania nie je požiadavkou, aby riziku prenasledovania čelil každý príslušník určitej sociálnej skupiny. Podobne ako pri iných dôvodoch prenasledovania nemusia byť všetci príslušníci určitej sociálnej skupiny nevyhnutne oprávnení na priznanie postavenia utečenca.

Niektorý príslušník určitej sociálnej skupiny môže mať opodstatnenú obavu z prenasledovania na základe svojej príslušnosti, zatiaľ čo iný príslušník tej istej skupiny žiadnu obavu z prenasledovania mať nemusí. Podobne môžu existovať osobné okolnosti, za ktorých niektorý príslušník určitej sociálnej skupiny požíva ochranu, zatiaľ čo u iných príslušníkov tej istej určitej sociálnej skupiny tomu tak nie je.

⁽⁴⁶⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 52.

4. Uplatnenie analýzy súvisiacej s príslušnosťou k určitej sociálnej skupine

Účelom tejto časti je ilustrovať uplatnenie zásad opísaných v predchádzajúcich častiach tohto usmernenia. Profily uvedené v tomto oddiele boli vybraté s cieľom ukázať, ako sa môže analýza vykonať v praxi. **Nejde o príklady určitých sociálnych skupín ako takých.** Ako už bolo uvedené, určité sociálne skupiny sa majú vždy preukazovať vzhľadom na individuálne charakteristiky a konkrétny kontext v krajine pôvodu.

Pri posudzovaní príslušnosti určitej osoby k určitej sociálnej skupine je obzvlášť dôležité, aby sa rozhodovač **zdržal spoliehania sa na stereotypné predstavy a kultúrne zaujaté zovšeobecnenia alebo domnienky**, najmä vo vzťahu k prítomnosti alebo neprítomnosti určitých viditeľných charakteristík ⁽⁴⁷⁾.

4.1. Profily s odlišnou sexuálnou orientáciou, rodovou identitou, rodovým prejavom a pohlavnými znakmi

Sexuálna orientácia, rodová identita a rodové vyjadrenie sú výslovne uvedené v článku 10 ods. 1 druhom pododseku kvalifikačného nariadenia.

Článok 10 ods. 1 kvalifikačného nariadenia

[...]

V závislosti od okolností v krajine pôvodu zahŕňa pojem príslušnosti k určitej sociálnej skupine uvedený v písm. d) prvého pododseku príslušnosť ku skupine založenej na spoločnej charakteristike sexuálnej orientácie. Na účely určenia príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zisťovania charakteristík takejto skupiny sa venuje náležitá pozornosť aspektom týkajúcim sa rodovej príslušnosti vrátane rodovej identity a rodového vyjadrenia.

4.1.1. Spoločná charakteristika

SDEÚ vo veci X, Y a Z usúdil, že sexuálna orientácia osoby predstavuje charakteristiku, ktorá je taká základná pre jej identitu, že by nemala byť nútená, aby sa jej zriekla:

⁽⁴⁷⁾ UNHCR, [Intervencia UNHCR pred Súdnyim dvorom Európskej únie vo veciach Minister voor Immigratie en Asiel/X, Y a Z](#), 28. septembra 2012, s. 12.

SDEÚ, X, Y a Z, 2013 ⁽⁴⁸⁾

Pokiaľ ide o prvú z uvedených podmienok, je nesporné, že sexuálna orientácia osoby predstavuje charakteristiku, ktorá je taká základná pre jej identitu, že by nemala byť nútená, aby sa jej zriekla. Tento výklad potvrdzuje článok 10 ods. 1 písm. d) druhý pododsek smernice, z ktorého vyplýva, že v závislosti od okolností v krajine pôvodu môže určitá sociálna skupina zahŕňať skupinu vychádzajúcu zo spoločnej charakteristiky sexuálnej orientácie. (bod 46)

Súd navyše rozhodol, že sa nemá očakávať, že žiadateľ s cieľom predísť prenasledovaniu utají svoju charakteristiku, ktorá je taká základná pre jeho identitu, že by nemal byť nútený, aby sa jej zriekol. Súd spresnil, že od žiadateľa sa nemôže primerane očakávať zdržanlivosť (v prejavovaní svojej sexuálnej orientácie), a skutočnosť, že tomuto nebezpečenstvu by sa mohol vyhnúť tým, že by sa zdržiaval prejavov svojej sexuálnej orientácie vo väčšom rozsahu než heterosexuálna osoba, sa nemá v tejto súvislosti zohľadňovať.

SDEÚ, X, Y a Z, 2013 ⁽⁴⁹⁾

V tejto súvislosti treba konštatovať, že požadovať od členov určitej sociálnej skupiny s rovnakou sexuálnou orientáciou, aby skrývali túto orientáciu, je v rozpore so samotným uznaním charakteristiky, ktorá je taká základná pre identitu, že dotknuté osoby by nemali byť nútené, aby sa jej zriekli. (bod 70)

Nie je teda možné očakávať, že žiadateľ o azyl s cieľom predísť prenasledovaniu skryje vo svojej krajine pôvodu svoju homosexualitu. (bod 71)

Ako už bolo uvedené, rôzne typy spoločných charakteristík (prirodzená charakteristika, spoločný pôvod alebo charakteristika alebo presvedčenie, ktoré sú také základné pre identitu alebo svedomie, že osoba by nemala byť nútená, aby sa ich zriekla) sú doplňujúce a nie vždy jednoznačné. Niektorí môžu napríklad považovať sexuálnu orientáciu za prirodzenú charakteristiku. To svedčí o tom, ako môže byť spoločná vlastnosť podložená rôznymi argumentáciami ⁽⁵⁰⁾.

4.1.2. Jednoznačná identita

Keďže sexuálna orientácia, rodová identita, rodový prejav a pohlavné znaky predstavujú spoločnú charakteristiku (SOGIESC), druhou otázkou pri zisťovaní príslušnosti dotknutej osoby k určitej sociálnej skupine je určiť, či má daná skupina jednoznačnú identitu na základe tejto

⁽⁴⁸⁾ SDEÚ, 2013, [X, Y a Z](#), op. cit., pozn. č. 9, bod 46.

⁽⁴⁹⁾ SDEÚ, 2013, [X, Y a Z](#), op. cit., pozn. č. 9, body 70 a 71.

⁽⁵⁰⁾ UNHCR, [Guidelines on International Protection No. 9: Claims to Refugee Status based on Sexual Orientation and/or Gender Identity within the context of Article 1A\(2\) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees](#) (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 9: Žiadosti o priznanie postavenia utečenca na základe sexuálnej orientácie a/alebo rodovej identity v kontexte článku 1A ods. 2 Dohovoru z roku 1951 a/alebo jeho protokolu z roku 1967 týkajúceho sa postavenia utečencov), 23. októbra 2012, bod 47.

spoločnej charakteristiky, t. j. či je táto skupina vnímaná okolitou spoločnosťou ako odlišná z dôvodu sexuálnej orientácie a/alebo rodovej identity jej príslušníkov.

Relevantnou otázkou pre rozhodovača je, ako sa vnímanie skupiny ako odlišnej prejavuje. Vo veci X, Y a Z súd považuje za dôležitú existenciu trestnoprávnej legislatívy, ktorá sa týka špecificky homosexuálnych osôb. Tým sa môže podporiť zistenie, že homosexuáli tvoria zvláštnu skupinu, ktorá je okolitou spoločnosťou vnímaná ako odlišná.

SDEÚ, X, Y a Z, 2013 ⁽⁵¹⁾

V tejto súvislosti treba pripustiť, že existencia trestnoprávnej legislatívy, akou sú právne úpravy v každom z konaní vo veci samej, ktorá sa týka špecificky homosexuálnych osôb, umožňuje konštatovať, že tieto osoby predstavujú určitú skupinu, ktorá je okolitou spoločnosťou vnímaná ako odlišná. (bod 48)

Na prvú otázku položenú v každom z konaní vo veci samej teda treba odpovedať, že článok 10 ods. 1 písm. d) smernice sa má vykladať v tom zmysle, že existencia trestnoprávnej legislatívy, akou sú právne úpravy v každom z konaní vo veci samej, ktorá sa týka špecificky homosexuálnych osôb, umožňuje konštatovať, že tieto osoby treba považovať za určitú sociálnu skupinu. (bod 49)

Stigmatizácia osôb v dôsledku ich SOGIESC môže vyplývať z trestnoprávnych alebo diskriminačných zákonov alebo politík, neoficiálnych štátnych praktík ale aj zo samotnej okolitej spoločnosti. Existencia trestného práva nie je požiadavkou na preukázanie jednoznačnej identity súvisiacej so SOGIESC.

V krajinách, v ktorých neexistujú žiadne zákony kriminalizujúce alebo diskriminujúce osoby v dôsledku ich SOGIESC, môžu mať LGBTI osoby napriek tomu jednoznačnú identitu, ak napríklad v okolitej spoločnosti prevláda kultúra netolerance.

V prípade splnenia kritérií spoločnej charakteristiky a jednoznačnej identity možno dospieť k záveru, že v kontexte určitej krajiny pôvodu alebo jej časti možno preukázať existenciu určitej sociálnej skupiny.

4.1.3. Spojitosť

Samotné zistenie príslušnosti žiadateľa k určitej sociálnej skupine v jeho krajine pôvodu nepostačuje na to, aby bol oprávnený na priznanie postavenia utečenca.

Splnené musia byť aj ďalšie kritériá na začlenenie uvedené v definícii utečenca. Musí najmä existovať spojitosť (t. j. príčinná súvislosť) medzi príslušnosťou žiadateľa k určitej sociálnej skupine a opodstatnenou obavou z prenasledovania alebo chýbajúcou ochranou proti takémuto prenasledovaniu.

⁽⁵¹⁾ SDEÚ, 2013, [X, Y a Z](#), op. cit., pozn. č. 9, body 48 a 49.

Dôvody prenasledovania sa môžu zakladať na rozmanitosti motívov (pozri oddiel [3.6.1. Rozmanitosť motívov](#)), pričom akt prenasledovania je napríklad motivovaný trestnoprávnymi dôvodmi, ako aj príslušnosťou obete k určitej skupine (napr. vydieranie LGBTIQ osôb s cieľom finančného zisku).

V situáciách prevládajúcej kultúry netolerance je pôvodcom prenasledovania často nešťatný aktér, pričom aktéri ochrany nemusia byť schopní alebo ochotní poskytnúť ochranu alebo poskytovaná ochrana nie je účinná a má dočasný charakter.

4.2. Rod

Rod sa týka vzťahu medzi ženami a mužmi založeného na sociálne alebo kultúrne vytvorených a vymedzených identitách, postavení, úlohách a povinnostiach, ktoré sú pripisované jednému alebo druhému pohlaviu ⁽⁵²⁾.

Odôvodnenie 40 kvalifikačného nariadenia

Rovnako je potrebné zaviesť spoločný koncept prenasledovania z dôvodu „príslušnosti k určitej sociálnej skupine“. Na účel vymedzenia pojmu určitej sociálnej skupiny je potrebné náležite zohľadniť skutočnosti vyplývajúce zo sexuálnej orientácie alebo z rodovej príslušnosti žiadateľa vrátane rodovej identity a rodového vyjadrenia, ktoré by mohli súvisieť s určitými právnymi tradíciami a zvykmi a ktorých dôsledkom môže byť napríklad mrzačenie pohlavných orgánov, nútená sterilizácia či nútené umelé prerušenie tehotenstva, a to do tej miery, do akej súvisia s opodstatnenou obavou žiadateľa z prenasledovania. V závislosti od okolností môže na účel vymedzenia určitej sociálnej skupiny ako charakteristický znak slúžiť zdravotné postihnutie.

Článok 10 ods. 1 prvý pododsek kvalifikačného nariadenia

Na účely určenia príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zisťovania charakteristík takejto skupiny sa venuje náležitá pozornosť aspektom týkajúcim sa rodovej príslušnosti vrátane rodovej identity a rodového vyjadrenia.

⁽⁵²⁾ UNHCR, [Guidelines on International Protection No. 9: Claims to Refugee Status based on Sexual Orientation and/or Gender Identity within the context of Article 1A\(2\) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees](#) (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 9: Žiadosti o priznanie postavenia utečenca na základe sexuálnej orientácie a/alebo rodovej identity v kontexte článku 1A ods. 2 Dohovoru z roku 1951 a/alebo jeho protokolu z roku 1967 týkajúceho sa postavenia utečencov), 23. októbra 2012, bod 47.

Článok 9 ods. 2 písm. f) kvalifikačného nariadenia

Činy prenasledovania, ako sú kvalifikované v odseku 1, môžu okrem iného nadobúdať formu:

[...]

f) činov osobitne zameraných na určité pohlavie alebo na deti.

V niektorých spoločnostiach existujú diskriminačné právne predpisy a spoločenské postupy, ktoré sa zameriavajú na ženy výlučne na základe ich pohlavia. Hoci samotná existencia takéhoto zákona alebo praxe automaticky nepreukazuje existenciu určitej sociálnej skupiny, slúži ako kľúčový ukazovateľ, ktorý si vyžaduje ďalšie preskúmanie v kontexte krajiny pôvodu. To zahŕňa posúdenie toho, ako hlboko sú právne predpisy alebo postupy zakorenené v spoločenskom vnímaní rodovej identity, ako sa presadzujú alebo uplatňujú, a konkrétnych spôsobov, ktorými neúmerne postihujú ženy. Pri komplexnej analýze je potrebné zvážiť, či zákon alebo prax vytvára jednoznačnú identitu žien ako skupiny.

SDEÚ bol požiadaný, aby rozhodol o výklade príslušnosti k určitej skupine v kontexte dvoch vecí týkajúcich sa pohlavia.

Vo veci *WS* ⁽⁵³⁾ SDEÚ rozhodol, že v závislosti od okolností v krajine pôvodu **ženy** ako celok (pozri oddiel [4.2.1. Určitá sociálna skupina žien](#)) možno považovať za určitú sociálnu skupinu. V tom istom rozsudku Súdny dvor konštatoval, že **ženy, ktoré odmietajú manželstvo z donútenia alebo pred ním unikajú** (pozri oddiel [4.2.2. Ženy, ktoré odmietajú alebo ukončujú manželstvo z donútenia](#)), môžu tiež tvoriť určitú sociálnu skupinu v závislosti od podmienok prevládajúcich v krajine pôvodu.

Okrem toho vo veci *K a L* ⁽⁵⁴⁾ SDEÚ potvrdil, že v závislosti od okolností v krajine pôvodu „**ženy, ktoré sa počas svojho pobytu v členskom štáte [Európskej únie] skutočne stotožňujú so základnou hodnotou rovnosti žien a mužov**“, možno považovať za príslušníčky „určitej sociálnej skupiny“ (pozri oddiel [4.2.3. Ženy stotožňujúce sa s hodnotou rodovej rovnosti](#)).

V praxi sa okrem profilov, o ktorých rozhodoval Súdny dvor Európskej únie, bežne vyskytujú iné profily (pozri oddiel [4.2.5. Ďalšie možné profily súvisiace s rodom](#)), ako aj prípady týkajúce sa mrzačenia ženských pohlavných orgánov (pozri oddiel [4.2.4. Mrzačenie ženských pohlavných orgánov](#)).

4.2.1. Určitá sociálna skupina žien

Vo veci *WS* Súdny dvor rozhodol, že **ženy ako celok môžu predstavovať určitú sociálnu skupinu**, ako aj zúženejšie skupiny žien v závislosti od okolností v krajine pôvodu.

⁽⁵³⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14.

⁽⁵⁴⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16.

SDEÚ, WS, 2024 ⁽⁵⁵⁾

... Článok 10 ods. 1 písm. d) smernice 2011/95 sa má vykladať v tom zmysle, že v závislosti od podmienok prevládajúcich v krajine pôvodu možno príslušnosť k „určitej sociálnej skupine“ ako „dôvod prenasledovania“, ktorý môže viesť k priznaniu postavenia utečenca, vzťahovať tak na ženy z tejto krajiny ako celok, ako aj na menšie skupiny žien, ktoré majú dodatočnú spoločnú charakteristiku. (bod 62)

a) Spoločná charakteristika

Súdny dvor potvrdil, **že byť ženou predstavuje prirodzenú charakteristiku**. Súd uviedol, že sa tým nevylučuje možnosť, aby ženy mali ďalšie prirodzené charakteristiky alebo iné spoločné charakteristiky.

Na splnenie prvej podmienky identifikácie určitej sociálnej skupiny žien stačí, že sú ženy.

SDEÚ, WS, 2024 ⁽⁵⁶⁾

Po druhé, pokiaľ ide o prvú podmienku identifikácie „určitej sociálnej skupiny“ stanovenú v článku 10 ods. 1 písm. d) prvom pododseku smernice 2011/95 a pripomenutú v bode 40 tohto rozsudku, a to zdieľanie aspoň jedného z troch identifikačných znakov uvedených v tomto ustanovení, treba uviesť, že skutočnosť, že ide o ženské pohlavie, je prirodzenou charakteristikou, a preto postačuje na splnenie tejto podmienky. (bod 49)

To nevylučuje, aby ženy, ktoré majú ďalšie spoločné znaky, akým je napríklad iná prirodzená charakteristika, alebo spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť, akým je konkrétna rodinná situácia, alebo zdieľajú charakteristiku alebo vieru, ktorá je taká základná pre ich identitu alebo vedomie, že by tieto ženy nemali byť nútené, aby sa jej zriekli, mohli tiež patriť do „určitej sociálnej skupiny“ v zmysle článku 10 ods. 1 písm. d) smernice 2011/95. (bod 50)

b) Jednoznačná identita

S cieľom určiť, či ženy ako celok predstavujú určitú sociálnu skupinu v danej krajine pôvodu, musí rozhodovateľ posúdiť, či sú ženy kolektívne vnímané ako odlišné od okolitej spoločnosti. Zahŕňa to komplexné posúdenie toho, ako spoločenské normy, právne rámce a kultúrny postoj k ženám formujú ich kolektívnu identitu. Posúdenie musí vychádzať z objektívneho chápania spoločenského kontextu, čím sa zabezpečí, aby sa postavenie žien ako sociálnej skupiny posudzovalo vo vzťahu k širšej dynamike rodu, moci a prenasledovania v konkrétnej krajine pôvodu.

⁽⁵⁵⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14.

⁽⁵⁶⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14.

Vo veci WS Súdny dvor uvádza, že jednoznačná identita môže vyplývať zo spoločenských, morálnych alebo právnych noriem v krajine pôvodu.

SDEÚ, WS, 2024 ⁽⁵⁷⁾

Po tretie, pokiaľ ide o druhú podmienku identifikácie „určitej sociálnej skupiny“ týkajúcu sa „jednoznačnej identity“ skupiny v krajine pôvodu, treba konštatovať, že ženy môžu byť vnímané okolitou spoločnosťou odlišne a môže im byť v tejto spoločnosti priznaná vlastná identita, najmä z dôvodu sociálnych, morálnych alebo právnych noriem platných v ich krajine pôvodu. (bod 52)

Okrem toho existencia diskriminácie alebo prenasledovania, ktorým ženy trpia pre svoje pohlavie, môže predstavovať relevantný faktor na konštatovanie, že ženy ako celok sú vnímané ako odlišné najmä z dôvodu sociálnych, morálnych alebo právnych noriem danej krajiny pôvodu.

Skutočnosť, že v danej krajine pôvodu sú ženy z dôvodu svojho pohlavia „vystavené fyzickému alebo duševnému násiliu, vrátane sexuálneho násillia a domáceho násillia“, podporuje zistenie, že ženy môžu mať v danej krajine jednoznačnú identitu ⁽⁵⁸⁾.

SDEÚ, WS, 2024 ⁽⁵⁹⁾

... ženy ako celok preto možno považovať za príslušníčky „určitej sociálnej skupiny“ v zmysle článku 10 ods. 1 písm. d) smernice 2011/95, ak sa preukáže, že v ich krajine pôvodu sú z dôvodu svojho pohlavia vystavené fyzickému alebo duševnému násiliu, vrátane sexuálneho a domáceho násillia. (bod 57)

c) Spojitosť

V krajinách pôvodu, kde bola identifikovaná existencia určitej sociálnej skupiny žien, **samotná skutočnosť, že žiadateľka je žena, nestačí na to, aby mala nárok na priznanie postavenia utečenca.**

Splnené musia byť aj ďalšie kvalifikačné kritériá uvedené v definícii utečenca. Predovšetkým sa musí preukázať, že žiadateľka má opodstatnenú obavu z prenasledovania z dôvodu svojej príslušnosti k určitej sociálnej skupine žien.

4.2.2. Ženy, ktoré odmietajú alebo ukončujú manželstvo z donútenia

Vo veci WS Súdny dvor potvrdil, že v krajinách, v ktorých manželstvo z donútenia predstavuje sociálnu normu, možno ženy, ktoré odmietajú manželstvo z donútenia alebo ktoré porušia sociálnu normu ukončením manželstva, považovať za tvoriace určitú sociálnu skupinu.

⁽⁵⁷⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14.

⁽⁵⁸⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14, bod 57.

⁽⁵⁹⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14.

a) Spoločná charakteristika

Súdny dvor rozhodol, že odmietnutie alebo ukončenie manželstva (z donútenia) možno považovať za „spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť“.

SDEÚ, WS, 2024 ⁽⁶⁰⁾

Vzhľadom na informácie uvedené v návrhu na začatie prejudiciálneho konania treba najmä uviesť, že skutočnosť, že ženy utiekli pred manželstvom z donútenia, alebo v prípade vydatých žien, že opustili svoje domovy, možno považovať za „spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť“ v zmysle tohto ustanovenia. (bod 51)

b) Jednoznačná identita

Ženy, ktoré majú spoločný pôvod (t. j. utiekli pred manželstvom z donútenia alebo sa vydali a opustili svoj domov), možno považovať za osoby tvoriace určitú sociálnu skupinu, ak sa zistí, že okolitá spoločnosť v krajine pôvodu ich vníma ako odlišné.

Jednoznačná identita môže vyplývať z existencie sociálnych, morálnych alebo právnych noriem vrátane manželstva z donútenia.

Okrem toho existencia diskriminácie a/alebo prenasledovania žien, ktoré odmietajú manželstvo z donútenia alebo ktoré prekročia spoločenskú normu tým, že ukončia manželstvo z donútenia, môže podporiť zistenie, že okolitá spoločnosť ich vníma ako odlišné. Takéto činy môžu zahŕňať napríklad stigmatizáciu, ostrakizáciu, násilie alebo sociálne vylúčenie ⁽⁶¹⁾.

SDEÚ, WS, 2024 ⁽⁶²⁾

... ženy, ktoré odmietajú manželstvo z donútenia, ak takúto prax možno považovať za spoločenskú normu v ich spoločnosti, alebo takúto normu porušia ukončením manželstva, možno pokladať za príslušníčky sociálnej skupiny s jednoznačnou identitou v ich krajine pôvodu, ak sú z dôvodu tohto správania stigmatizované a vystavené nesúhlasu okolitej spoločnosti vedúcemu k ich sociálnemu vylúčeniu alebo násilným činom. (bod 58)

4.2.3. Ženy stotožňujúce sa s hodnotou rodovej rovnosti

Vo veci *K a L* SDEÚ rozhodol, že v závislosti od okolností v krajine pôvodu sa **ženy vrátane maloletých, ktoré sa počas svojho pobytu v členskom štáte skutočne stotožňujú so základnou hodnotou rovnosti žien a mužov**, môžu považovať za príslušníčky „určitej sociálnej skupiny“.

⁽⁶⁰⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14.

⁽⁶¹⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14, bod 58.

⁽⁶²⁾ SDEÚ, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. č. 14.

SDEÚ, K a L, 2024 ⁽⁶³⁾

... článok 10 ods. 1 písm. d) a článok 10 ods. 2 smernice 2011/95 sa má vykladať v tom zmysle, že v závislosti od podmienok panujúcich v krajine pôvodu možno ženy, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tejto krajiny vrátane tých maloletých a ktorých spoločnou charakteristikou je ich skutočné stotožnenie sa so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi, ku ktorému došlo počas ich pobytu v členskom štáte, považovať za príslušníčky „určitej sociálnej skupiny“, čo predstavuje „dôvod prenasledovania“, ktorý môže viesť k priznaniu postavenia utečenca. (bod 64)

a) Spoločná charakteristika

Súdny dvor rozhodol, že skutočnosť, že sa žena skutočne stotožňuje so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi, možno považovať za „**charakteristiku alebo presvedčenie, ktoré sú tak zásadné pre identitu alebo svedomie, že osoba by nemala byť nútená, aby sa ich zriekla**“.

Skutočnosť, že žiadateľka sa nedomnieva, že tvorí skupinu s ostatnými ženami, ktoré sa stotožňujú s rovnakou základnou hodnotou, je irelevantná. Presvedčenie o rodovej rovnosti je neoddeliteľnou súčasťou jej identity a nevyžaduje, aby sa príslušnosť ku skupine uznala za charakteristickú črtu jej svedomia a osobnej integrity ⁽⁶⁴⁾.

SDEÚ, K a L, 2024 ⁽⁶⁵⁾

V tejto súvislosti na jednej strane, ako uvádza generálny advokát v bode 34 svojich návrhov, skutočné stotožnenie sa ženy so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi, keďže predpokladá vôľu požívať túto rovnosť v jej každodennom živote, znamená možnosť slobodne robiť svoje vlastné životné rozhodnutia, najmä pokiaľ ide o jej vzdelanie a profesionálnu kariéru, rozsah a povahu jej činností vo verejnej sfére, možnosť dosiahnutia ekonomickej nezávislosti prostredníctvom práce mimo domova, rozhodovanie o tom, či bude žiť sama alebo s rodinou, a voľbu svojho partnera, čo sú voľby, ktoré sú zásadné pre určenie jej identity. Za týchto podmienok možno skutočné stotožnenie sa štátnej príslušníčky tretej krajiny so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi považovať za „charakteristiku [alebo presvedčenie, ktoré sú také zásadné] pre identitu alebo [svedomie], že osoba by nemala byť nútená, aby sa [ich] zriekla“. V tejto súvislosti je irelevantná okolnosť, že táto štátna príslušníčka sa nedomnieva, že tvorí skupinu s ostatnými štátnymi príslušníkmi tretích krajín alebo so všetkými ženami, ktoré sa stotožňujú s touto základnou hodnotou. (bod 44)

⁽⁶³⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16.

⁽⁶⁴⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16.

⁽⁶⁵⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16.

Okrem toho Súdny dvor potvrdil, že okolnosť, že mladé ženy, vrátane maloletých ⁽⁶⁶⁾, sa zdržiavali v členskom štáte počas tej fázy svojho života, v ktorej sa buduje identita osoby, a že sa počas tohto pobytu skutočne stotožnili so základnou hodnotou rovnosti žien a mužov, môže predstavovať „**spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť**“ ⁽⁶⁷⁾.

SDEÚ, K a L, 2024 ⁽⁶⁸⁾

... okolnosť, že mladé ženy, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, sa zdržiavali v hostiteľskom členskom štáte počas tej fázy svojho života, počas ktorej sa buduje identita osoby, a že sa počas tohto pobytu skutočne stotožnili so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi, môže predstavovať „spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť“ v zmysle článku 10 ods. 1 písm. d) prvého pododseku prvej zarážky smernice 2011/95. (bod 45)

Stotožnenie sa so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi si nemusí nevyhnutne vyžadovať politickú alebo náboženskú príslušnosť. V určitých kontextoch sa však táto identifikácia môže prelínať s politickým alebo náboženským presvedčením a prenasledovanie na základe tohto stotožnenia môže mať viacero dôvodov. Ak je záväzok jednotlivca k rodovej rovnosti v súlade s politickými alebo náboženskými hodnotami, prenasledovanie z dôvodu zastávania takéhoto presvedčenia možno pripísať príslušnosti k určitej sociálnej skupine, ako aj politickému presvedčeniu alebo náboženstvu. V týchto prípadoch nie je príčinou prenasledovania len stotožnenie jednotlivca s myšlienkou rodovej rovnosti, ale aj to, že jeho presvedčenie sa môže prekryvať so širšími politickými alebo náboženskými ideológiami, čím sa osoba stáva zraniteľnou voči prenasledovaniu z viacerých dôvodov podľa vymedzenia pojmu utečenec ⁽⁶⁹⁾.

Rozhodujúci orgán sa musí uistiť, že žiadatelia **sa skutočne** stotožňujú so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi, t. j. že žiadatelia sa snažia uplatňovať túto rovnosť v každodennom živote a že táto hodnota tvorí neoddeliteľnú súčasť ich identity. Od žiadateľa **by sa nemalo očakávať, že bude toto stotožňovanie skrývať alebo bude zdržanlivý** pri jeho vyjadrovaní ⁽⁷⁰⁾.

➤ **Stotožnenie so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi**

Súdny dvor poskytol prvky toho, čo sa má rozumieť, pokiaľ ide o „ženy, ktoré sa stotožňujú so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi“. Podľa Súdneho dvora to pre ženu znamená:

možnosť slobodne robiť svoje vlastné životné rozhodnutia, najmä pokiaľ ide o jej vzdelanie a profesionálnu kariéru, rozsah a povahu jej činností vo verejnej sfére, možnosť dosiahnutia ekonomickej nezávislosti prostredníctvom práce mimo domova, rozhodovanie o tom, či bude žiť sama alebo s rodinou, a voľbu svojho partnera, čo sú voľby, ktoré sú zásadné pre určenie jej identity ⁽⁷¹⁾.

⁽⁶⁶⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 45.

⁽⁶⁷⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 45.

⁽⁶⁸⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16.

⁽⁶⁹⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 52.

⁽⁷⁰⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 63.

⁽⁷¹⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 44.

Súdny dvor potvrdil, že skutočnosť, že žiadateľka sa počas svojho pobytu v členskom štáte skutočne stotožňuje so základnou hodnotou rovnosti žien a mužov, **nemožno kvalifikovať ako okolnosť, ktorú si vytvorila svojím vlastným rozhodnutím** od odchodu z krajiny pôvodu. Navyše to **nemožno kvalifikovať ako činnosti, ktoré žiadateľka vykonávala** od odchodu z krajiny pôvodu s **výlučným alebo hlavným cieľom vytvoriť potrebné podmienky pre požadovanie medzinárodnej ochrany** v zmysle článku 5 ods. 2 kvalifikačného nariadenia ⁽⁷²⁾.

b) Jednoznačná identita

Ženy, ktoré sa počas svojho pobytu v členskom štáte skutočne stotožňujú so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi, môžu mať vo svojej krajine pôvodu jednoznačnú identitu, pretože môžu byť na základe tohto stotožnenia a v dôsledku **sociálnych, morálnych alebo právnych noriem** vnímané ako odlišné ⁽⁷³⁾.

4.2.4. Mrzačenie ženských pohlavných orgánov

Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) definuje mrzačenie ženských pohlavných orgánov ako všetky postupy s čiastočným alebo úplným odstránením vonkajších ženských rodidiel alebo iné zranenia ženských pohlavných orgánov z nemedicínskych príčin ⁽⁷⁴⁾.

Mrzačenie ženských pohlavných orgánov je škodlivá tradičná praktika a považuje sa za porušenie ľudských práv dievčat a žien ⁽⁷⁵⁾.

Ako už bolo citované, v odôvodnení 40 kvalifikačného nariadenia sa výslovne odkazuje na „určité právne tradície a zvyky, ktorých dôsledkom môže byť napríklad mrzačenie pohlavných orgánov“, ktoré je potrebné pri posudzovaní žiadosti náležite zohľadniť.

a) Spoločná charakteristika

V závislosti od konkrétneho kontextu v krajine pôvodu môžu určitú sociálnu skupinu tvoriť ženy a dievčatá, ktorých spoločnou charakteristikou je nepodstúpenie mrzačenia ženských pohlavných orgánov v súlade s miestnymi tradičnými praktikami a/alebo pokračujúce odmietanie podstúpiť ho. Túto skupinu možno vymedziť na základe viacerých aspektov: môže byť založená na prirodzených charakteristikách, ako je vek, pohlavie alebo etnická príslušnosť, na spoločnom pôvode, ako je rozhodnutie nepodstúpiť mrzačenie ženských pohlavných orgánov, a/alebo na charakteristike alebo presvedčení hlboko spojenom s identitou alebo svedomím jednotlivca, najmä na osobnom alebo kultúrnom presvedčení proti mrzačeniu ženských pohlavných orgánov.

⁽⁷²⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 62.

⁽⁷³⁾ SDEÚ, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. č. 16, bod 49.

⁽⁷⁴⁾ WHO, *Classification of female genital mutilation* (Klasifikácia mrzačenia ženských pohlavných orgánov), 2007.

⁽⁷⁵⁾ WHO, *Eliminating Female genital mutilation – An interagency statement OHCHR, UNAIDS, UNDP, UNECA, UNESCO, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNIFEM, WHO* (Eliminácia mrzačenia ženských pohlavných orgánov – spoločné vyhlásenie organizácií OHCHR, UNAIDS, UNDP, UNECA, UNESCO, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNIFEM, WHO), s. 8.

Môžu sem patriť aj ženy a dievčatá, ktoré už podstúpili nejaký typ mrzačenia ženských pohlavných orgánov, no napriek tomu naďalej čelia riziku postúpenia ďalšieho druhu mrzačenia ženských pohlavných orgánov ⁽⁷⁶⁾.

b) Jednoznačná identita

Na určenie toho, či skupina žien a dievčat, ktoré nepodstúpili mrzačenie ženských pohlavných orgánov v súlade s miestnymi tradičnými postupmi, predstavuje určitú sociálnu skupinu, je nevyhnutné posúdiť, či má táto skupina v príslušnej krajine pôvodu jednoznačnú identitu. To zahŕňa aj preskúmanie toho, či okolitá spoločnosť vníma takéto ženy a dievčatá ako odlišné.

V krajinách alebo regiónoch, v ktorých je rozšírené mrzačenie ženských pohlavných orgánov, sa ženy a dievčatá, ktoré túto prax nepodstúpili alebo o ktorých sa usudzuje, že sa jej nepodrobili „dostatočne“ podľa miestnych noriem, môžu považovať za odlišné a oddelené od žien a dievčat, ktoré podstúpili tento postup. O ich odlišnej identite by mohla svedčiť spoločenská ostrakizácia, keďže tieto ženy a dievčatá môžu byť svojou komunitou stigmatizované ako „nečisté“ alebo „morálne pochybné“. Odmietavý postoj spoločnosti sa môže prejaviť napríklad tým, že muži odmietajú uzavrieť manželstvo so ženami, ktoré nepodstúpili mrzačenie ženských pohlavných orgánov, čo ich ďalej izoluje od širšej spoločenskej štruktúry.

Okrem toho ženy a dievčatá, ktoré aktívne odmietajú mrzačenie ženských pohlavných orgánov alebo sa odmietajú zúčastniť na tejto škodlivej praxi, môžu byť vnímané ako porušovateľky zakorenených spoločenských zvykov, čím sa vystavujú výraznej stigmatizácii a diskriminácii. Týka sa to nielen samotných žien a dievčat, ale môže sa to vzťahovať aj na mužov, ktorí sú proti mrzačeniu pohlavných orgánov v mene svojich dcér. V takomto kontexte môže odmietnutie prispôbiť sa spoločenským očakávaniam v súvislosti s mrzačením ženských pohlavných orgánov, ako aj aktívny postoj proti nemu vytvoriť jasnú a definovateľnú sociálnu skupinu, ktorá sa vyznačuje prenasledovaním alebo rizikom ujmy.

c) Spojitosť

Stanovenie príslušnosti žiadateľa k určitej sociálnej skupine (v tomto prípade by to mohli byť „dievčatá alebo ženy v krajine X, ktoré nepodstúpili mrzačenie ženských pohlavných orgánov a/alebo ho odmietajú podstúpiť“), nepostačuje na to, aby bol žiadateľ oprávnený na priznanie postavenia utečenca.

Splnené musia byť aj ďalšie kritériá na začlenenie uvedené v definícii utečenca. Musí najmä existovať spojitosť (t. j. príčinná súvislosť) medzi príslušnosťou žiadateľa k určitej sociálnej skupine a opodstatnenou obavou z prenasledovania alebo chýbajúcou ochranou proti takémuto prenasledovaniu.

⁽⁷⁶⁾ UNHCR, [Guidance Note on refugee claims relating to female genital mutilation](#) (Usmernenie k žiadostiam utečencov súvisiacim s mrzačením ženských pohlavných orgánov), máj 2009, s. 5, bod 6.

V tomto prípade, kde forma obávaného prenasledovania predstavuje vystavenie sa mrzačeniu ženských pohlavných orgánov, bude jednoduché preukázať príčinnú súvislosť medzi činom prenasledovania a dôvodom. Navyše môžu existovať aj iné riziká prenasledovania, ako sú napríklad závažné formy diskriminácie alebo ostrakizácie.

4.2.5. Ďalšie možné profily súvisiace s rodom

Nasleduje zoznam bežne sa vyskytujúcich príkladov žien, ktoré majú ďalšie spoločné charakteristiky, ktoré by ich potenciálne mohli kvalifikovať ako osoby tvoriace určitú sociálnu skupinu v konkrétnych krajinách pôvodu. Je dôležité zdôrazniť, že tieto príklady nie sú univerzálne použiteľné pre všetky krajiny alebo spoločnosti. Uznatie konkrétnej sociálnej skupiny sa musí vždy posudzovať v špecifickom kontexte krajiny pôvodu s prihliadnutím na jedinečné kultúrne, právne a sociálne okolnosti, ktoré môžu ovplyvniť uznanie skupiny a riziká, ktorým čelí. Každý prípad by sa preto mal hodnotiť na základe dôkladného pochopenia miestneho kontextu a skúseností žien v danej konkrétnej spoločnosti.

- **Ženy, ktoré sa stali obeťami znásilnenia alebo iných foriem sexuálneho násillia** a ktoré čelia stigmatizácii zo strany okolitej spoločnosti.
- **Ženy, ktoré boli v minulosti prostitútkami** a ktoré čelia ostrakizácii alebo iným formám diskriminácie, trestania alebo zlého zaobchádzania.
- **Ženy, ktoré sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi** a ktoré čelia ostrakizácii zo strany ich rodiny a spoločnosti vo všeobecnosti (pozri časť [4.4. Obete obchodovania s ľuďmi](#)).
- **Ženy porušujúce spoločenské zvyklosti**, napr. ženy, ktoré na základe hlboko zakoreneného presvedčenia odmietajú dodržiavať tradičné kultúrne normy súvisiace s „očakávanou“ úlohou ženy v rodine. Patria sem profily opísané v časti [4.2.2. Ženy, ktoré odmietajú alebo ukončujú manželstvo z donútenia](#) a časti [4.2.3. Ženy stotožňujúce sa s hodnotou rodovej rovnosti](#)).

4.3. Deti

Podľa Dohovoru o právach dieťaťa je dieťaťom každá ľudská bytosť mladšia ako 18 rokov.

V odôvodnení 37 kvalifikačného nariadenia sa uvádza:

V závislosti od okolností môžu činy prenasledovania osobitne zamerané na určité pohlavie alebo na deti zahŕňať okrem iného nábor neplnoletých osôb, mrzačenie pohlavných orgánov, nútené manželstvá, obchodovanie s deťmi a detskú prácu a obchodovanie s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania.

Situáciu detí môžu významne ovplyvniť faktory, ako sú ich skutočný vek (najmä veľmi mladé deti) a chýbanie alebo nedostatok podporných sociálnych sietí. Tieto prvky sa musia vždy starostlivo zvážiť pri určovaní toho, či deti patria do konkrétnej sociálnej skupiny.

Ďalej je uvedený zoznam často sa vyskytujúcich príkladov skupín detí, ktoré môžu byť vzhľadom na svoje spoločné charakteristiky v konkrétnych krajinách pôvodu vnímané ako

určitá sociálna skupina. Je však nevyhnutné zdôrazniť, že tieto príklady nie sú všeobecne uplatniteľné vo všetkých krajinách alebo spoločnostiach. Existencia a uznanie určitej sociálnej skupiny sa musí posudzovať v špecifickom kontexte krajiny pôvodu alebo dokonca špecifických regiónov v rámci tejto krajiny.

- **Dievčatá s neporušenými pohlavnými orgánmi, ktoré odmietajú podstúpiť mrzačenie ženských pohlavných orgánov** (pozri profil v časti [4.2.5. Ďalšie možné profily súvisiace s rodom](#)).
- **Deti, ktoré odmietajú dodržiavať tradičné kultúrne normy a ktoré sú okolitou spoločnosťou vnímané ako odlišné**, napr. študujúce alebo školu navštevujúce dievčatá v kultúrach, v ktorých je prístup k vzdelaniu vyhradený pre chlapcov, deti odmietajúce manželstvo z donútenia.
- **Obete obchodovania s deťmi, ktoré sú vystavené ostrakizácii** (pozri časť [4.4. Obete obchodovania s ľuďmi](#)). Deti sú mimoriadne zraniteľné voči obchodovaniu s ľuďmi napríklad na účely sexuálneho vykorisťovania, manželstva, práce v domácnosti, moderného otroctva, žobrania, nezákonnej adopcie, trestnej činnosti.
- **Deti obvinené z čarodejníctva.**

4.4. Obete obchodovania s ľuďmi

Definícia obchodovania s ľuďmi sa uvádza v smernici 2011/36/EÚ ⁽⁷⁷⁾.

Článok 2 smernice 2011/36/EÚ

4. Členské štáty prijímú potrebné opatrenia, ktorými sa zabezpečí, aby sa za trestné činy považovali tieto úmyselné skutky:
Zlákanie, preprava, presun, ukrývanie alebo prevzatie osôb vrátane výmeny alebo odovzdania kontroly nad týmito osobami na účely vykorisťovania, a to prostredníctvom hrozby alebo použitia násillia alebo iných foriem donucovania, únosu, podvodu, klamstva, zneužitia moci alebo zraniteľného postavenia, alebo odovzdávania či prijímania platieb alebo výhod na dosiahnutie súhlasu osoby majúcej kontrolu nad inou osobou.
5. Osoba sa nachádza v zraniteľnom postavení, keď nemá inú reálnu alebo prijateľnú možnosť, než sa podvoliť súvisiacemu zneužitiu.
6. Vykorisťovanie zahŕňa prinajmenšom zneužívanie iných osôb na prostitúciu alebo iné formy sexuálneho vykorisťovania, nútenú prácu alebo služby vrátane žobrania, otroctvo alebo praktiky podobné otroctvu, nevoľníctvo alebo zneužívanie na trestnú činnosť, alebo odoberanie orgánov, vykorisťovanie na náhradné materstvo, na nútené manželstvo alebo na nezákonnú adopciu.

⁽⁷⁷⁾ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ](#) z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV (Ú. v. EÚ L 101, 15.4.2011).

Prípady obchodovania s ľuďmi sa môžu vzťahovať na najrôznejšie situácie, napríklad:

- osoby, ktoré sa stali **obeťou obchodovania s ľuďmi v krajine ich pôvodu a ktoré utiekli** do krajiny azylu, aby požiadali o medzinárodnú ochranu,
- osoby, ktoré sa stali **obeťou obchodovania s ľuďmi mimo krajiny ich pôvodu**, či už v tretej krajine (napr. krajine tranzitu) alebo v krajine azylu, a ktoré žiadajú o medzinárodnú ochranu,
- osoby, ktoré nikdy neboli obeťou obchodovania s ľuďmi, no **majú obavu, že sa stanú obeťou obchodovania s ľuďmi** v krajine ich pôvodu, a utiekli do krajiny azylu, aby požiadali o medzinárodnú ochranu.

Táto časť sa zameriava na určité sociálne skupiny tvorené bývalými obeťmi obchodovania s ľuďmi. Nezaoberá sa prípadom osôb, ktoré nikdy neboli obeťou obchodovania s ľuďmi a ktoré v dôsledku ich príslušnosti k určitej sociálnej skupine čelia riziku, že sa stanú obeťou obchodovania s ľuďmi.

4.4.1. Spoločná charakteristika

Bývalé obeť obchodovania s ľuďmi možno považovať za skupinu osôb zdieľajúcich spoločnú skúsenosť z minulosti spočívajúcu v tom, že boli obeťmi obchodovania s ľuďmi, čo je možné chápať ako „spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť“.

4.4.2. Jednoznačná identita

Na preukázanie existencie určitej sociálnej skupiny treba posúdiť, či má skupina definovaná zdieľanou spoločnou charakteristikou jednoznačnú identitu v príslušnej krajine pôvodu.

Skutočnosť, že čelia stigmatizácii, odcudzeniu alebo diskriminácii v krajine alebo oblasti ich pôvodu, môže byť náznakom, že obeť obchodovania s ľuďmi sú vnímané ako odlišné od okolitej spoločnosti, a teda že je splnené kritérium jednoznačnej identity uvedené v článku 10 ods. 1 písm. d) kvalifikačného nariadenia. Vnímanie bude často závisieť od druhu zneužívania, ktorému bola obeť podrobená. Napríklad obeť pracovného vykorisťovania alebo krádeže orgánov môžu byť vnímané odlišne ako obeť sexuálneho vykorisťovania.

4.4.3. Spojitosť

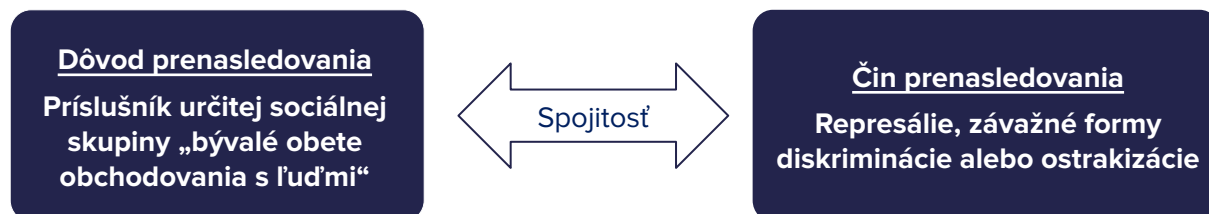
Zistenie príslušnosti žiadateľa k určitej sociálnej skupine (v tomto prípade by to mohli byť „bývalé obeť obchodovania s ľuďmi“) nepostačuje na to, aby bol oprávnený na priznanie postavenia utečenca.

Splnené musia byť aj ďalšie kritériá na začlenenie uvedené v definícii utečenca. Musí najmä existovať spojitosť (t. j. príčinná súvislosť) medzi príslušnosťou žiadateľa k určitej sociálnej skupine „bývalé obeť obchodovania s ľuďmi“ a opodstatnenou obavou z prenasledovania alebo chýbajúcou ochranou proti takémuto prenasledovaniu.

Ako príslušník určitej sociálnej skupiny „bývalé obete obchodovania s ľuďmi“ môže byť žiadateľ vystavený rôznym činom prenasledovania, ako sú napríklad represálie a závažné formy diskriminácie alebo ostrakizácia.

V druhom uvedenom prípade by bola situácia opísaná takto:

4.5. Osoby so zdravotným postihnutím a chorobou

V tejto časti sa skúmajú rôzne profily, napr. osoby narodené so zdravotným postihnutím alebo s vrodenu poruchou, osoby, ktoré nadobudli zdravotné postihnutie v dôsledku vojny, jej následkov alebo nehody, alebo osoby trpiace závažnými chorobami.

4.5.1. Spoločné charakteristiky

Osoby trpiace chorobou, zdravotným postihnutím alebo genetickou poruchou sa môžu v závislosti od ich individuálnych okolností považovať za osoby, ktoré majú buď spoločnú prirodzenú charakteristiku, alebo spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť.

4.5.2. Jednoznačná identita

Diskriminácia a stigmatizácia osôb so zdravotnými postihnutiami alebo určitými chorobami môžu mať rôzne formy a vyplývať zo zákonov, zvykov, tradícií alebo mýtov. V závislosti od osobných okolností sa diskriminácia môže týkať všetkých oblastí spoločenského života vrátane prístupu k vzdelaniu, zamestnaniu alebo zdravotnej starostlivosti a všeobecnejšie uplatňovania širokej škály občianskych, politických, ekonomických, sociálnych a kultúrnych práv.

4.5.3. Spojitosť

Zistenie príslušnosti žiadateľa k určitej sociálnej skupine [v tomto prípade by to mohli byť „osoby trpiace (názov zdravotného postihnutia alebo choroby)“] nepostačuje na to, aby bol oprávnený na priznanie postavenia utečenca.

Splnené musia byť aj ďalšie kritériá na začlenenie uvedené v definícii utečenca. Musí najmä existovať spojitosť (t. j. príčinná súvislosť) medzi príslušnosťou žiadateľa k určitej sociálnej skupine a opodstatnenou obavou z prenasledovania alebo chýbajúcou ochranou proti takémuto prenasledovaniu.

Osoby so zdravotným postihnutím alebo osoby trpiace určitými fyzickými alebo mentálnymi ochoreniami môžu v niektorých prípadoch čeliť riziku závažného porušovania ľudských práv, a teda môžu mať opodstatnenú obavu zo zabitia, mučenia alebo neľudského a ponižujúceho

zaobchádzania alebo trestania. Závažná diskriminácia a stigmatizácia voči osobám so zdravotnými postihnutiami alebo chorobami môžu v závislosti od kontextu v krajine pôvodu a individuálnych okolností predstavovať aj prenasledovanie v zmysle článku 9 kvalifikačného nariadenia.

Rovnako ako všetky profily a príklady uvedené v tomto usmernení sú nasledujúce profily určené na ilustráciu uplatnenia zásad opísaných v predchádzajúcich častiach. Nemajú sa považovať za určité sociálne skupiny v abstraktnom slova zmysle, keďže existenciu určitých sociálnych skupín možno preukázať len vzhľadom na konkrétny kontext v krajine pôvodu.

4.5.4. Osoby so zdravotným postihnutím

Osoby so zdravotným postihnutím zahŕňajú osoby s dlhodobými telesnými, mentálnymi, intelektuálnymi alebo zmyslovými postihnutiami, ktoré v súčinnosti s rôznymi prekážkami môžu brániť ich plnému a účinnému zapojeniu do života spoločnosti rovnako ako ostatní ⁽⁷⁸⁾.

a) Spoločná charakteristika

V závislosti od osobných okolností sa osoby so zdravotným postihnutím môžu považovať buď osoby, ktoré majú buď spoločnú prirodzenú charakteristiku, alebo spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť.

b) Jednoznačná identita

V závislosti od konkrétneho kontextu v krajine pôvodu a osobných okolností môžu osoby so zdravotným postihnutím čeliť diskriminácii a stigmatizácii v mnohých oblastiach života. Takáto diskriminácia a stigmatizácia osôb s určitými zdravotnými postihnutiami môže naznačovať, že tieto osoby sú okolitou spoločnosťou vnímané ako odlišné, a teda majú jednoznačnú identitu v krajine ich pôvodu ⁽⁷⁹⁾.

c) Spojitosť

Zistenie príslušnosti žiadateľa k určitej sociálnej skupine [v tomto prípade by to mohli byť „osoby trpiace (názov zdravotného postihnutia)“] nepostačuje na to, aby bol oprávnený na priznanie postavenia utečenca.

Splnené musia byť aj ďalšie kritériá na začlenenie uvedené v definícii utečenca. Musí najmä existovať spojitosť (t. j. príčinná súvislosť) medzi príslušnosťou žiadateľa k určitej sociálnej skupine a opodstatnenou obavou z prenasledovania alebo chýbajúcou ochranou proti takémuto prenasledovaniu.

⁽⁷⁸⁾ Článok 1 Organizácie Spojených národov, [Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím a Opčný protokol](#) (A/RES/61/106), prijatý 13. decembra 2006 v sídle OSN v New Yorku, nadobudol platnosť 3. mája 2008.

⁽⁷⁹⁾ OSN, [Správa Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva – Rovnosť a nediskriminácia podľa článku 5 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím](#), 9. decembra 2016, s. 4, bod 6.

V závislosti od podmienok prevládajúcich v krajine pôvodu a individuálnych okolností môžu byť príslušníci určitej sociálnej skupiny „osoby so zdravotným postihnutím“ vystavení rôznym činom prenasledovania vrátane závažného porušovania ľudských práv.

Diskriminácia a stigmatizácia osôb so zdravotným postihnutím v niektorých prípadoch môžu predstavovať aj prenasledovanie v zmysle článku 9 kvalifikačného nariadenia.

4.5.5. Osoby s albinizmom

Albinizmus je zriedkavé, nenákazlivé, dedičné ochorenie, ktoré postihuje ľudí na celom svete bez ohľadu na etnický pôvod alebo rodovú príslušnosť. Je dôsledkom značného nedostatku produkcie melanínu a charakterizuje ho čiastočná alebo úplná absencia pigmentu v pokožke, vlasoch a očiach ⁽⁸⁰⁾.

a) Spoločná charakteristika

Osoby s albinizmom sa môžu považovať za osoby, ktoré majú spoločnú prirodzenú charakteristiku.

b) Jednoznačná identita

V závislosti od kontextu v krajine pôvodu môžu osoby s albinizmom čeliť mnohým formám diskriminácie vyplývajúcim zo zákonov, tradícií, zvykov alebo prevládajúcich mýtov ⁽⁸¹⁾.

Tieto druhy diskriminácie môžu podporiť zistenie, že osoby s albinizmom sú okolitou spoločnosťou vnímané ako odlišné, a teda majú jednoznačnú identitu v týchto konkrétnych krajinách, kde takáto diskriminácia existuje.

c) Spojitosť

Zistenie príslušnosti žiadateľa k určitej sociálnej skupine (v tomto prípade by to mohli byť „osoby s albinizmom“) nepostačuje na to, aby bol oprávnený na priznanie postavenia utečenca.

Splnené musia byť aj ďalšie kritériá na začlenenie uvedené v definícii utečenca. Musí najmä existovať spojitosť (t. j. príčinná súvislosť) medzi príslušnosťou žiadateľa k určitej sociálnej skupine a opodstatnenou obavou z prenasledovania alebo chýbajúcou ochranou proti takémuto prenasledovaniu.

V závislosti od kontextu v krajine pôvodu a individuálnych okolností môžu osoby s albinizmom čeliť riziku závažného porušenia ľudských práv vrátane zabitia, mučenia alebo neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania.

Závažná diskriminácia a stigmatizácia osôb s albinizmom môže predstavovať aj prenasledovanie v zmysle článku 9 kvalifikačného nariadenia.

⁽⁸⁰⁾ Rada OSN pre ľudské práva, [Správa nezávislého experta o požívaní ľudských práv osobami s albinizmom](#), A/HRC/31/63, 18. januára 2016, s. 5, bod 12.

⁽⁸¹⁾ Rada OSN pre ľudské práva, [Správa nezávislého experta o požívaní ľudských práv osobami s albinizmom](#), A/HRC/31/63, 18. januára 2016, s. 6, body 14 a 16.

Hlavné body, na ktoré treba pamätať

V celej príručke sa opakuje sedem všeobecných úvah. Sú tu uvedené ako hlavné body, na ktoré treba pamätať, a treba ich mať na zreteli pri riešení pojmu príslušnosti k určitej skupine.

Príslušnosť k určitej sociálnej skupine sama osebe nepostačuje na oprávnenie získať postavenie utečenca. Musia byť splnené aj ďalšie prvky definície utečenca vrátane existencie opodstatnenej obavy z prenasledovania a jej spojitosti s konkrétnym dôvodom.

- Samotné zistenie príslušnosti žiadateľa k určitej sociálnej skupine nepostačuje na to, aby bol oprávnený na priznanie postavenia utečenca. Splnené musia byť aj ďalšie kritériá na začlenenie uvedené v definícii utečenca. Žiadateľ najmä musí mať opodstatnenú obavu z prenasledovania a musí existovať spojitosť (t. j. príčinná súvislosť) medzi príslušnosťou žiadateľa k určitej sociálnej skupine a prenasledovaním (alebo chýbajúcou ochranou proti takémuto prenasledovaniu) a zároveň je potrebné preukázať, že v krajine pôvodu nie je k dispozícii žiadna ochrana.
- V kontexte posudzovania žiadosti o medzinárodnú ochranu sa o príslušnosti k určitej sociálnej skupine hovorí len v súvislosti s obavou z prenasledovania. Príslušnosť k určitej sociálnej skupine nie je samostatný pojem. Musí sa posudzovať len v kontexte, v ktorom je možné preukázať obavu z prenasledovania v krajine pôvodu.

Ďalšie informácie sú uvedené v časti [3.5. Príčinná súvislosť](#).

Určitú sociálnu skupinu tvoria príslušníci, ktorí zdieľajú spoločnú charakteristiku inú ako samotnú skutočnosť obavy z prenasledovania.

- Rovnako ako sa príslušnosť k určitej sociálnej skupine nemá posudzovať mimo kontextu obavy z prenasledovania, ani zdieľaná obava z prenasledovania sama osebe nepostačuje na vyvodenie záveru o existencii určitej sociálnej skupiny. Inými slovami, skupina nemôže existovať len na základe skutočnosti, že čelí riziku prenasledovania.

Ďalšie informácie sú uvedené v časti [3.2. Spoločná charakteristika](#).

Existencia určitej sociálnej skupiny sa musí vždy analyzovať vzhľadom na prevládajúce podmienky v krajine pôvodu a v súvislosti s okolitou spoločnosťou.

- Existencia určitej sociálnej skupiny závisí od vnútroštátneho kontextu v krajine pôvodu. Je najmä potrebné preukázať jednoznačnú identitu vo vzťahu k príslušnej krajine, v ktorej má byť skupina „okolitou spoločnosťou vnímaná ako odlišná“.

- Preto nie je možné stanoviť alebo identifikovať zoznam profilov, ktoré by predstavovali určité sociálne skupiny v abstraktnom slova zmysle a boli by platné bez ohľadu na krajinu pôvodu. Všetky príklady uvedené v tomto usmernení slúžia len na ilustráciu základnej právnej analýzy.

Ďalšie informácie sú uvedené v časti [3.3. Jednoznačná identita](#).

Vymedzenie pojmu „príslušnosť k určitej sociálnej skupine“ vychádza z kumulatívneho prístupu.

- Článok 10 ods. 1 písm. d) kvalifikačného nariadenia stanovuje, že na preukázanie príslušnosti k určitej sociálnej skupine musia byť kumulatívne splnené obe podmienky: spoločné charakteristiky a vnímaná jednoznačná identita.

Ďalšie informácie sú uvedené v časti [3.1. Kumulatívny prístup](#).

Na veľkosti skupiny nezáleží.

- V rámci možností môže byť vhodnejšie vymedziť konkrétnejšie skupiny. Skutočná veľkosť populácie zahrnutej v určitej sociálnej skupine, ako aj iné dôvody prenasledovania, však pre preukázanie existencie danej skupiny nezohrávajú žiadnu úlohu.

Ďalšie informácie sú uvedené v časti [3.4. Členstvo](#).

Súdržnosť skupiny ako taká nie je podmienkou.

- Súdržnosť medzi príslušníkmi skupiny nie je podmienkou. Príslušníci skupiny sa nemusia navzájom poznať ani nemusia byť nijako prepojení.

Ďalšie informácie sú uvedené v časti [3.4. Členstvo](#).

Nie je požiadavkou, aby riziku prenasledovania čelili všetci príslušníci skupiny.

- Nie je nevyhnutné, aby boli všetci príslušníci skupiny vystavení prenasledovaniu.

Ďalšie informácie sú uvedené v časti [3.6. Špecifické hľadiská](#).

5. Judikatúra EÚ

Ďalej je uvedená judikatúra SDEÚ, ktorá sa berie do úvahy na účely tohto usmernenia.

SDEÚ, *zhrnutie rozsudku* – X, Y a Z, 2013 (výňatky) ⁽⁸²⁾

1. Článok 10 ods. 1 písm. d) smernice Rady 2004/83 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany sa má vykladať v tom zmysle, že existencia trestnoprávnej legislatívy, ktorá sa týka špecificky homosexuálnych osôb, umožňuje konštatovať, že tieto osoby treba považovať za určitú sociálnu skupinu.

Článok 10 ods. 1 smernice, ktorý definuje, čo predstavuje určitú sociálnu skupinu, príslušnosť ku ktorej môže zakladať skutočnú obavu z prenasledovania, si vyžaduje, aby boli splnené dve kumulatívne podmienky. Po prvé, príslušníci tejto skupiny majú mať prirodzenú charakteristiku alebo spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť, alebo zdieľajú charakteristiku alebo vieru, ktorá je taká základná pre identitu alebo svedomie, že osoba by nemala byť nútená, aby sa jej zriekla. Po druhé, táto skupina má mať vlastnú identitu v príslušnej krajine, pretože je vnímaná ako odlišná od okolitej spoločnosti.

Pokiaľ ide o prvú z uvedených podmienok, je nesporné, že sexuálna orientácia osoby predstavuje charakteristiku, ktorá je taká základná pre jej identitu, že by nemala byť nútená, aby sa jej zriekla. Tento výklad potvrdzuje článok 10 ods. 1 písm. d) druhý pododsek smernice 2004/83, z ktorého vyplýva, že v závislosti od okolností v krajine pôvodu môže určitá sociálna skupina predstavovať skupinu, členovia ktorej majú spoločnú charakteristiku sexuálnej orientácie. Druhá podmienka predpokladá, že v dotknutej krajine pôvodu má skupina, ktorej členovia majú rovnakú sexuálnu orientáciu, vlastnú identitu, pretože je okolitou spoločnosťou vnímaná ako odlišná.

(pozri body 44 – 47, 49, bod 1 výroku)

2. Článok 9 ods. 1 smernice 2004/83 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany, v spojení s jej článkom 9 ods. 2 písm. c) sa má vykladať v tom zmysle, že samotná kriminalizácia homosexuálnych činov ako taká nepredstavuje čin prenasledovania. Naopak trest odňatia slobody, ktorým sa trestajú homosexuálne činy a ktorý sa skutočne uplatňuje v krajine pôvodu, ktorá prijala takúto legislatívu, treba považovať za neúmerné alebo diskriminačné potrestanie, a teda predstavuje čin prenasledovania.

Keď žiadateľ o azyl uplatňuje existenciu legislatívy kriminalizujúcej homosexuálne činy vo svojej krajine pôvodu, vnútroštátnym orgánom príslúcha vykonať v rámci svojho

⁽⁸²⁾ SDEÚ, *zhrnutie – rozsudok Súdneho dvora (štvrtá komora), spojené veci C-199/12 až C-201/12 – X, Y a Z*, 7. novembra 2013. Odkaz na úplné znenie rozsudku v pozn. č. 9.

posúdenia skutočností a okolností podľa článku 4 smernice 2004/83 preskúmanie všetkých relevantných skutočností týkajúcich sa krajiny pôvodu, vrátane zákonov a nariadení krajiny pôvodu a spôsobu, akým sa uplatňujú, ako to uvádza článok 4 ods. 3 písm. a) tejto smernice. V rámci tohto preskúmania uvedeným orgánom prislúcha najmä určiť, či sa v krajine pôvodu žiadateľa trest odňatia slobody stanovený takouto legislatívou v praxi uplatňuje. Vnútroštátnym orgánom prislúcha práve s prihliadnutím na tieto údaje rozhodnúť, či treba konštatovať, že žiadateľ sa odôvodnene obáva, že po návrate do svojej krajiny pôvodu bude opäť prenasledovaný.

(pozri body 58 – 61, bod 2 výroku)

3. Článok 10 ods. 1 písm. d) smernice 2004/83 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany v spojení s jej článkom 2 písm. c) sa má vykladať v tom zmysle, že iba homosexuálne činy považované za trestné v súlade s vnútroštátnym právom členských štátov sú vylúčené z jej pôsobnosti. Pri posudzovaní žiadosti o získanie postavenia utečenca príslušné orgány nemôžu primerane očakávať, že na predídenie nebezpečenstvu prenasledovania žiadateľ o azyl skryje vo svojej krajine pôvodu svoju homosexualitu, alebo bude zdržanlivý v prejavovaní svojej sexuálnej orientácie.

V tejto súvislosti požadovať od členov určitej sociálnej skupiny s rovnakou sexuálnou orientáciou, aby skrývali túto orientáciu, je v rozpore so samotným uznaním charakteristiky, ktorá je taká základná pre identitu, že dotknuté osoby by nemali byť nútené, aby sa jej zriekli. Z toho vyplýva, že dotknutej osobe sa má priznať postavenie utečenca v súlade s článkom 13 smernice, ak je preukázané, že po návrate do svojej krajiny pôvodu by ju jej homosexualita vystavila skutočnému nebezpečenstvu prenasledovania v zmysle článku 9 ods. 1 smernice. Skutočnosť, že tomuto nebezpečenstvu by sa mohol vyhnúť tým, že by sa zdržiaval prejavov svojej sexuálnej orientácie vo väčšom rozsahu než heterosexuálna osoba, netreba v tejto súvislosti zohľadňovať.

(pozri body 70, 75, 76, bod 3 výroku)

SDEÚ, *zhrnutie rozsudku – F, 2018 (výňatky)* ⁽⁸³⁾

1. Treba zdôrazniť, že vyhlásenia žiadateľa o medzinárodnú ochranu týkajúce sa sexuálnej orientácie predstavujú vzhľadom na osobitný kontext, do ktorého patria, len východiskový bod v procese preskúmania skutočností a okolností, uvedeného v článku 4 smernice 2011/95 (pozri analogicky rozsudok z 2. decembra 2014, A i., C-148/13 až C-150/13, EU:C:2014:2406, bod 49). Z toho vyplýva, že hoci žiadateľovi o medzinárodnú ochranu prináleží uviesť túto sexuálnu orientáciu, ktorá predstavuje skutočnosť patriacu do jeho osobnej sféry, aj tak žiadosti o medzinárodnú ochranu odôvodnené obavou z prenasledovania z dôvodu uvedenej orientácie, rovnako ako žiadosti založené na iných dôvodoch prenasledovania môžu byť predmetom postupu posudzovania podľa článku 4

⁽⁸³⁾ SDEÚ, [zhrnutie – rozsudok Súdneho dvora \(tretia komora\), vec C-473/16 – F](#), 25. januára 2018. Odkaz na úplné znenie rozsudku v pozn. č. 11.

tejto smernice (pozri analogicky rozsudok z 2. decembra 2014, A i., C-148/13 až C-150/13, EU:C:2014:2406, bod 52).

(pozri body 28, 29)

2. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že sexuálna orientácia predstavuje charakteristiku, ktorá môže preukázať príslušnosť žiadateľa k určitej sociálnej skupine v zmysle článku 2 písm. d) smernice 2011/95, ak skupina osôb, ktorej členovia majú rovnakú sexuálnu orientáciu, je okolitou spoločnosťou vnímaná ako odlišná (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. novembra 2013, X a i., C-199/12 až C-201/12, EU:C:2013:720, bod 46, ako aj 47), ako to navyše potvrdzuje článok 10 ods. 1 písm. d) tejto smernice. Z článku 10 ods. 2 tejto smernice však vyplýva, že ak členské štáty posudzujú, či žiadateľ má oprávnenú obavu z prenasledovania, je nepodstatné, či má skutočne takú sociálnu charakteristiku, ktorá spôsobuje prenasledovanie, za predpokladu, že takúto charakteristiku prisudzuje žiadateľovi aktér prenasledovania.

Na účely rozhodnutia o žiadosti o medzinárodnú ochranu odôvodnenú obavou z prenasledovania z dôvodu sexuálnej orientácie tak nie je vždy potrebné, v rámci posudzovania skutočností a okolností podľa článku 4 smernice 2011/95, posúdiť dôveryhodnosť sexuálnej orientácie žiadateľa.

(pozri body 30 – 32)

SDEÚ, *zhrnutie rozsudku – Ahmedbekova, 2018 (výňatky)* ⁽⁸⁴⁾

5. Účasť žiadateľa o medzinárodnú ochranu na podaní sťažnosti proti svojej krajine pôvodu na Európsky súd pre ľudské práva sa v zásade nemá považovať v rámci posúdenia dôvodov prenasledovania uvedeného v článku 10 smernice 2011/95 za účasť, ktorá preukazuje príslušnosť tohto žiadateľa k „určitej sociálnej skupine“ v zmysle odseku 1 písm. d) tohto článku, ale sa má považovať za dôvod prenasledovania za „politický názor“ v zmysle odseku 1 písm. e) tohto článku, ak existujú oprávnené dôvody k obave, že účasť na podaní tejto sťažnosti bude uvedenou krajinou vnímaná ako akt politického disentu, proti ktorému tento režim môže uplatniť represálie.

V tejto súvislosti treba uviesť, že článok 10 ods. 1 smernice 2011/95 treba vykladať v spojení s odsekom 2 toho istého článku. Podľa tohto odseku 2 pri posudzovaní, či má žiadateľ oprávnenú obavu z prenasledovania, je nepodstatné, či má skutočne takú rasovú, náboženskú, národnú, sociálnu alebo politickú charakteristiku, ktorá spôsobuje prenasledovanie, za predpokladu, že takáto charakteristika je prisudzovaná žiadateľovi aktérom prenasledovania.

Preto nezávisle od otázky, či účasť štátneho príslušníka Azerbajdžanu na podaní sťažnosti proti tejto krajine na Európsky súd pre ľudské práva na účely určenia porušenia základných slobôd režimom, ktorý je v tejto krajine pri moci, predstavuje „politický názor“ zo strany tohto štátneho príslušníka, je v rámci posúdenia dôvodov prenasledovania uvedených v žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej uvedeným

⁽⁸⁴⁾ SDEÚ, *zhrnutie – rozsudok Súdneho dvora (druhá komora), vec C-652/16 – Ahmedbekova*, 4. októbra 2018. Odkaz na úplné znenie rozsudku v pozn. č. 12.

štátnym príslušníkom potrebné skúmať, či existujú oprávnené dôvody k obave, že uvedená účasť bude vnímaná týmto režimom ako akt politického disentu, proti ktorému tento režim môže uplatniť represálie. Ak existujú oprávnené dôvody k obave, že ide o takýto prípad, treba dospieť k záveru, že žiadateľ čelí vážnej a preukázanej hrozbe prenasledovania z dôvodu prejavu svojich názorov o politike a metódach jeho krajiny pôvodu. Ako vyplýva zo znenia tohto istého článku 10 ods. 1 písm. e) smernice 2011/95, pojem „politické názory“ uvedený v tomto ustanovení sa vzťahuje na takúto situáciu.

Naopak skupinu osôb, ktorých príslušníkom je prípadne žiadateľ o medzinárodnú ochranu pri účasti na podaní sťažnosti na Európsky súd pre ľudské práva, nemožno v zmysle článku 10 ods. 1 písm. d) smernice 2011/95 v zásade považovať za „sociálnu skupinu“. Na to, aby sa totiž mohla konštatovať existencia „sociálnej skupiny“ v zmysle tohto ustanovenia, musia byť splnené dve kumulatívne podmienky. Príslušníci tejto skupiny majú mať na jednej strane „prirodzenú charakteristiku“ alebo „spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť“, alebo zdieľajú charakteristiku alebo presvedčenie, „ktoré sú také zásadné pre identitu alebo svedomie, že osoba by nemala byť nútená, aby sa ich zriekla“. Na druhej strane musí mať táto skupina jednoznačnú identitu v príslušnej tretej krajine, pretože ju okolitá spoločnosť vníma ako „odlišnú“ (rozsudok zo 7. novembra 2013, X a i., C-199/12 až C-201/12, EU:C:2013:720, bod 45).

(pozri body 85 – 90, bod 5 výroku)

SDEÚ, *zhrnutie rozsudku* – WS, 2024 ⁽⁸⁵⁾

Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore, ktorý rozhodoval o návrhu na začatie prejudiciálneho konania, objasnil jeden z dôvodov prenasledovania, ktoré môže viesť k priznaniu postavenia utečenca, a to „príslušnosť k určitej sociálnej skupine“ (t. j. „príslušnosť k určitej sociálnej skupine“ ⁽⁸⁶⁾), ak je žiadateľkou o medzinárodnú ochranu žena, ktorá sa v prípade návratu do svojej krajiny pôvodu obáva, že bude zabitá alebo vystavená násilným činom zo strany člena svojej rodiny alebo komunity z dôvodu údajného porušenia kultúrnych, náboženských alebo tradičných noriem.

WS je tureckou štátnou príslušníčkou kurdskej národnosti. Do Bulharska prišla legálne v júni 2018 a následne sa pripojila k rodinnému príslušníkovi v Nemecku, kde podala žiadosť o medzinárodnú ochranu. Na požiadanie nemeckých orgánov bola WS vrátená bulharským orgánom na účely posúdenia jej žiadosti o medzinárodnú ochranu podľa rozhodnutia štátnej agentúry pre utečencov (DAB) ⁽⁸⁷⁾ vo februári 2019.

Počas pohovorov, ktoré sa uskutočnili v októbri 2019, WS uviedla, že vo veku šestnástich

⁽⁸⁵⁾ SDEÚ, *zhrnutie – rozsudok Súdneho dvora (veľká komora), vec C-621/21 – WS*, 16. januára 2024. Odkaz na úplné znenie rozsudku v pozn. č. 14.

⁽⁸⁶⁾ Podľa článku 2 písm. d) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (Ú. v. EÚ L 337, 2011, s. 9).

⁽⁸⁷⁾ Darzhavna agentsia za bezhantsite (Štátna agentúra pre utečencov, Bulharsko).

rokov bola donútená k manželstvu a vystavená domácemu násiliu. WS utiekla z manželského domova v septembri 2016. V roku 2017 uzavrela cirkevné manželstvo a v máji 2018 sa jej narodil syn z tohto zväzku. Po odchode z Turecka sa v septembri 2018 oficiálne rozviedla so svojím prvým manželom, a to aj napriek jeho námietkam. Uvádza, že z týchto dôvodov sa obáva, že jeho rodina by ju zabila, ak by sa mala vrátiť do Turecka.

Rozhodnutím prijatým v máji 2020 predseda DAB zamietol žiadosť WS o medzinárodnú ochranu s odôvodnením, že v prvom rade neboli splnené podmienky na priznanie postavenia utečenca. Dôvody, na ktoré sa odvoláva WS, najmä domáce násilie alebo vyhrážanie smrťou, neboli relevantné, pretože ich nebolo možné spojiť so žiadnym z dôvodov prenasledovania stanovených v zákone o azyle a utečencoch, ktorým sa smernica 2011/95 transponuje do bulharského práva. WS navyše nepotvrdila, že bola prenasledovaná na základe jej pohlavia.

V druhom rade WS nebolo priznané postavenie osoby s doplnkovou ochranou. Dospelo sa k záveru, že nespĺňa podmienky požadované na tento účel, pretože v prvom rade ani oficiálne orgány, ani určité neštátne subjekty proti nej nepodnikli kroky, ktoré by štát nemohol kontrolovať. Po druhé, WS neinformovala políciu o tom, že bola vystavená trestným útokom, nepodala trestné oznámenie a legálne opustila Turecko.

Odvolanie, ktoré proti rozhodnutiu podala WS, bolo zamietnuté.

V apríli 2021 podala WS na základe nových dôkazov následnú žiadosť o medzinárodnú ochranu, pričom sa odvolávala na opodstatnené obavy z prenasledovania z dôvodu svojej príslušnosti k určitej sociálnej skupine, konkrétne k ženám, ktoré sú obeťami domáceho násillia, a ženám, ktoré môžu byť obeťami zabitia z dôvodu cti neštátnymi aktérmi, pred ktorými ju turecký štát nie je schopný brániť. Namietala proti vráteniu do Turecka s odôvodnením, že sa obáva zabitia z dôvodu cti alebo opätovného manželstva z donútenia.

V máji 2021 štátna agentúra DAB odmietla opätovne otvoriť konanie o poskytnutí medzinárodnej ochrany s odôvodnením, že WS okrem iného nepredložila žiadne nové prínosné dôkazy týkajúce sa jej osobnej situácie alebo krajiny jej pôvodu.

Vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o odvolaní proti tomuto rozhodnutiu, požiadal Súdny dvor o rozhodnutie o výklade smernice 2011/95, pričom ho vyzval, aby objasnil vecné predpoklady, ktorými sa riadi poskytovanie medzinárodnej ochrany, a druh medzinárodnej ochrany, ktorá sa má za takýchto okolností poskytnúť.

Zistenia Súdného dvora

Súdny dvor najprv skúmal, či podľa smernice 2011/95 možno v závislosti od okolností v krajine pôvodu považovať príslušnosť žien v tejto krajine ako celku k „určitej sociálnej skupine“ za „dôvod prenasledovania“, ktorý môže viesť k priznaniu postavenia utečenca, alebo či dotknuté ženy musia mať ďalšiu spoločnú charakteristiku, aby sa mohli považovať za príslušníčky takejto skupiny.

V tejto súvislosti Súdny dvor predovšetkým uviedol, že Istanbulský dohovor ⁽⁸⁸⁾ stanovuje povinnosti, ktoré patria do pôsobnosti článku 78 ods. 2 ZFEÚ, ktorý oprávňuje normotvorcu Únie prijať opatrenia týkajúce sa spoločného európskeho azylového systému, akým je smernica 2011/95. Tento dohovor, pokiaľ sa týka azylu a zákazu vyhostenia alebo vrátenia, je teda jednou zo zmlúv, vzhľadom na ktoré sa má táto smernica vykladať ⁽⁸⁹⁾, hoci ho niektoré členské štáty vrátane Bulharskej republiky neratifikovali.

Súdny dvor ďalej zdôrazňuje, že z článku 10 ods. 1 písm. d) smernice 2011/95 vyplýva, že skupina sa má považovať za „určitú sociálnu skupinu“, ak sú splnené dve kumulatívne podmienky. V prvom rade musia členovia príslušnej skupiny zdieľať aspoň jednu z troch identifikačných znakov uvedených v tomto ustanovení ⁽⁹⁰⁾. V druhom rade musí mať táto skupina „jednoznačnú identitu“ v krajine pôvodu.

Pokiaľ ide o prvú podmienku na identifikáciu „určitej sociálnej skupiny“, Súdny dvor uvádza, že skutočnosť, že je žena, predstavuje prirodzenú charakteristiku, a preto stačí na splnenie tejto podmienky. To nevylučuje možnosť, že ženy, ktoré majú ďalšiu spoločnú vlastnosť, napríklad spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť ⁽⁹¹⁾, môžu na účely tohto ustanovenia patriť aj do tejto kategórie.

Pokiaľ ide o druhú podmienku identifikácie „určitej sociálnej skupiny“ Súdny dvor uvádza, že ženy, bez ohľadu na to, či majú alebo nemajú ďalšie spoločné znaky, môžu byť okolitou spoločnosťou vnímané ako odlišné a v tejto spoločnosti uznané ako osoby s vlastnou identitou, najmä z dôvodu sociálnych, morálnych alebo právnych noriem v krajine pôvodu.

Súdny dvor napokon uvádza, že príslušnosť k „určitej sociálnej skupine“ sa má preukázať nezávisle od činov prenasledovania ⁽⁹²⁾, ktorých príslušníci tejto skupiny môžu byť obeťami v krajine pôvodu. Hoci diskriminácia alebo prenasledovanie osôb so spoločnou charakteristikou môže predstavovať relevantný faktor pri posudzovaní, na účely zistenia, či je splnená druhá podmienka na identifikáciu sociálnej skupiny, je potrebné posúdiť, či sa daná skupina javí ako odlišná z hľadiska sociálnych, morálnych alebo právnych noriem danej krajiny pôvodu.

V dôsledku toho možno ženy ako celok považovať za patriace do „určitej sociálnej skupiny“ v zmysle článku 10 ods. 1 písm. d) smernice 2011/95, ak sa preukáže, že v závislosti od okolností v ich krajine pôvodu sú z dôvodu svojho pohlavia vystavené fyzickému alebo duševnému násiliu vrátane sexuálneho násillia a domáceho násillia. Okrem toho,

⁽⁸⁸⁾ Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilliu na ženách a domácomu násilliu a o boji proti nemu, uzavretý v Istanbuli 11. mája 2011, podpísaný Európskou úniou 13. júna 2017 a schválený v jej mene rozhodnutím Rady (EÚ) 2023/1076 z 1. júna 2023 (Ú. v. EÚ L 143 I, 2023, s. 4) (ďalej len „Istanbulský dohovor“). Tento dohovor je pre Európsku úniu záväzný od 1. októbra 2023.

⁽⁸⁹⁾ Podľa článku 78 ods. 1 ZFEÚ.

⁽⁹⁰⁾ Konkrétne majú jej členovia vrodennú charakteristiku alebo spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť, alebo charakteristiku alebo presvedčenie, ktoré sú také zásadné pre identitu alebo svedomie, že osoba by nemala byť nútená, aby sa ich zriekla.

⁽⁹¹⁾ Súdny dvor predovšetkým poznamenáva, že skutočnosť, že ženy utiekli z núteného manželstva alebo opustili rodinný domov, možno okrem iného považovať za spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť v zmysle tohto ustanovenia.

⁽⁹²⁾ V zmysle článku 9 smernice 2011/95.

obmedzenejšie skupiny žien, ktoré majú ďalšiu spoločnú vlastnosť⁽⁹³⁾, môžu byť v krajine pôvodu považované za príslušníčky sociálnej skupiny s jednoznačnou identitou, ak sú na základe tejto vlastnosti stigmatizované a vystavené nesúhlasu okolitej spoločnosti, čo vedie k ich sociálnemu vylúčeniu alebo násiliu.

Po druhé Súdny dvor skúmal, či v prípade, že žiadateľka tvrdí, že sa obáva prenasledovania vo svojej krajine pôvodu zo strany neštátnych subjektov, smernica 2011/95 vyžaduje, aby bola preukázaná súvislosť medzi činmi prenasledovania a aspoň jedným z dôvodov prenasledovania uvedených v článku 10 ods. 1 smernice 2011/95. Uvádza, že podľa článku 9 ods. 3 tejto smernice v spojení s ďalšími ustanoveniami⁽⁹⁴⁾ priznanie postavenia utečenca predpokladá, že sa buď preukáže súvislosť medzi uvedenými dôvodmi prenasledovania, resp. skutkami prenasledovania⁽⁹⁵⁾, alebo absenciou ochrany zo strany „aktérov ochrany“⁽⁹⁶⁾ pred skutkami prenasledovania spáchanými „neštátnymi subjektmi“. V prípade prenasledovania spáchaného neštátnym subjektom je teda podmienka stanovená v článku 9 ods. 3, uvedená vyššie⁽⁹⁷⁾, splnená, ak je tento čin založený na jednom z dôvodov prenasledovania uvedených v článku 10 ods. 1 tejto smernice, aj keď sa absencia ochrany nezakladá na týchto dôvodoch. Túto podmienku treba tiež považovať za splnenú, ak sa neexistencia ochrany zakladá na jednom z dôvodov prenasledovania uvedených v tomto poslednom uvedenom ustanovení, aj keď čin prenasledovania spáchaný neštátnym aktérom nie je založený na týchto dôvodoch. Preto ak žiadateľka tvrdí, že sa obáva prenasledovania vo svojej krajine pôvodu neštátnymi aktérmi, nie je potrebné preukázať súvislosť medzi jedným z dôvodov prenasledovania uvedených v článku 10 ods. 1 smernice 2011/95 a činmi prenasledovania, ak možno takúto súvislosť preukázať medzi jedným z týchto dôvodov prenasledovania a absenciou ochrany pred týmito činmi aktérmi ochrany.⁽⁹⁸⁾

Po tretie, Súdny dvor zastáva názor, že pojem vážnej ujmy⁽⁹⁹⁾, ktorý môže viesť k uznaniu priznania doplnkovej ochrany⁽¹⁰⁰⁾, zahŕňa skutočnú hrozbu, že žiadateľka bude zabitá alebo vystavená násilným činom spáchaných jej rodinou alebo komunitou pre údajné porušenie kultúrnych, náboženských alebo tradičných noriem. Na dosiahnutie tohto záveru uviedol, že v článku 15 písm. a) a b) smernice 2011/15⁽¹⁰¹⁾ sa „vážna ujma“ vymedzuje ako „trest smrti alebo poprava“ alebo „mučenie alebo neľudské či ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie žiadateľky v krajine pôvodu“. Vzhľadom na cieľ článku 15 písm. a) smernice 2011/95, ktorým je zabezpečenie ochrany osôb, ktorých právo na život by bolo ohrozené v prípade návratu do krajiny pôvodu, nemožno pojem „poprava“, uvedený v tomto

⁽⁹³⁾ Ako príklad ďalšej spoločnej charakteristiky Súdny dvor odkazuje na situáciu žien, ktoré odmietajú manželstvá z donútenia, pričom takúto prax možno považovať za sociálnu normu v rámci ich spoločnosti, alebo ktoré takúto normu porušia tým, že také manželstvo ukončia.

⁽⁹⁴⁾ V tomto prípade v spojení s článkom 6 písm. c) a článkom 7 ods. 1 z hľadiska odôvodnenia 29 smernice 2011/95.

⁽⁹⁵⁾ V zmysle článku 9 ods. 1 a 2 smernice 2011/95.

⁽⁹⁶⁾ „Aktéri ochrany“ sú vymedzení v článku 7 smernice 2011/95.

⁽⁹⁷⁾ Podmienka je stanovená v článku 9 ods. 3 smernice 2011/95.

⁽⁹⁸⁾ V zmysle článku 7 ods. 1 uvedenej smernice.

⁽⁹⁹⁾ Stanovené v článku 15 písm. a) a b) smernice 2011/95.

⁽¹⁰⁰⁾ V zmysle článku 2 písm. g) smernice 2011/95.

⁽¹⁰¹⁾ V spojení s odôvodnením 34 smernice 2011/95.

ustanovení, vykladať tak, že vylučuje ujmu na živote osoby len preto, že ju spôsobili neštátne subjekty. Ak teda žene reálne hrozí, že bude zabitá alebo vystavená násiliu zo strany člena jej rodiny alebo komunity pre údajné porušenie kultúrnych, náboženských alebo tradičných noriem, takáto vážna ujma sa musí kvalifikovať ako „poprava“ v zmysle tohto ustanovenia.

SDEÚ, *zhrnutie rozsudku – K a L*, 2024 ⁽¹⁰²⁾

Pri návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (okresný súd v Haagu zasadajúci v 's-Hertogenbosch, Holandsko), Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore rozhoduje o otázke, či štátni maloletí príslušníci tretích krajín, stotožňujúci sa so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi z dôvodu ich pobytu v členskom štáte, môžu byť považovaní za príslušníkov „určitej sociálnej skupiny“, ktorá predstavuje „dôvod prenasledovania“, ktorý môže viesť k priznaniu postavenia utečenca ⁽¹⁰³⁾.

K a L sú sestry irackej národnosti, narodené v roku 2003 a 2005. Do Holandska prisťahovali v roku 2015 a odvtedy sa tam nepretržite zdržiavajú. Ich žiadosti o azyl podané v novembri 2015 boli vo februári 2017 zamietnuté. V apríli 2019 podali ďalšie žiadosti ⁽¹⁰⁴⁾, ktoré boli v decembri 2020 zamietnuté ako zjavne neopodstatnené. K a L napadli tieto zamietavé rozhodnutia na vnútroštátnom súde a tvrdia, že z dôvodu svojho dlhodobého pobytu v Holandsku „prijali západný štýl života“. Obávajú sa prenasledovania, ak by sa vrátili do Iraku, pretože identita, ktorú si vytvorili v Holandsku, sa vyznačuje prijatím noriem, hodnôt a správania, ktoré sú odlišné od noriem, hodnôt a správania v krajine pôvodu a ktoré sa stali takými základnými pre ich identitu a svedomie, že sa ich nemôžu vzdať. Tvrdia, že sú preto členmi „určitej sociálnej skupiny“ v zmysle článku 10 ods. 1 písm. d) smernice 2011/95.

Za týchto okolností si vnútroštátny súd nie je istý výkladom pojmu „príslušnosť k určitej sociálnej skupine“ ani spôsobom, akým sa má v konaní o posúdení žiadosti o medzinárodnú ochranu zohľadniť najlepší záujem dieťaťa, ako ho zaručuje článok 24 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie.

Zistenia Súdneho dvora

⁽¹⁰²⁾ SDEÚ, *zhrnutie – rozsudok Súdneho dvora (veľká komora), vec C-646/21 – K a L*, 11. júna 2024. Odkaz na úplné znenie rozsudku v pozn. č. 16.

⁽¹⁰³⁾ Podľa článku 10 ods. 1 písm. d) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (Ú. v. EÚ L 337, 2011, s. 9), na účely posúdenia dôvodov prenasledovania sa skupina považuje za „určitú sociálnu skupinu“, najmä ak jej členovia majú prirodzenú charakteristiku alebo spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť, charakteristiku alebo presvedčenie, ktoré sú také zásadné pre identitu alebo svedomie, že osoba by nemala byť nútená, aby sa ich zriekla, a táto skupina má vlastnú identitu v príslušnej krajine, pretože je vnímaná ako odlišná od okolitej spoločnosti.

⁽¹⁰⁴⁾ Podľa článku 2 písm. q) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných postupoch pri udeľovaní a odňatí medzinárodnej ochrany (Ú. v. EÚ L 180, 2013, s. 60) je „následnou žiadosťou“ ďalšia žiadosť o medzinárodnú ochranu podaná po konečnom rozhodnutí o predchádzajúcej žiadosti.

V prvom rade Súdny dvor uvádza, že skupinu treba považovať za „určitú sociálnu skupinu“, ak sú splnené dve kumulatívne podmienky. Po prvé, osoby, ktoré k nej môžu patriť, musia mať spoločný aspoň jeden z troch identifikačných znakov, a to „vrodenu charakteristiku“, „spoločný pôvod, ktorý sa nemôže zmeniť“ alebo „charakteristiku alebo presvedčenie, ktoré sú také zásadné pre identitu alebo svedomie, že osoba by nemala byť nútená, aby sa ich zriekla“. Po druhé, táto skupina musí mať „jednoznačnú identitu“ v krajine pôvodu, „pretože je okolitou spoločnosťou vnímaná ako odlišná“.

Pokiaľ ide o prvú z týchto podmienok, skutočnosť, že žena sa skutočne identifikuje so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi, pokiaľ to predpokladá túžbu využívať túto rovnosť v každodennom živote, znamená, že môže slobodne rozhodovať o svojom živote, najmä v súvislosti so vzdelaním a kariérou, rozsahom a povahou svojich činností vo verejnej sfére, možnosťou dosiahnuť ekonomickú nezávislosť prácou mimo domova, rozhodnutím o tom, či bude žiť sama alebo s rodinou, a slobodným výberom partnera, rozhodnutiami, ktoré sú nevyhnutné pre jej identitu. Za týchto okolností možno skutočnosť, že štátny príslušník tretej krajiny sa skutočne stotožňuje s touto základnou hodnotou, považovať za „charakteristiku alebo presvedčenie, ktoré sú také zásadné pre identitu alebo svedomie, že osoba by nemala byť nútená, aby sa ich zriekla“.

Pokiaľ ide o druhú podmienku týkajúcu sa „jednoznačnej identity“ skupiny v krajine pôvodu, ženy môžu byť okolitou spoločnosťou vnímané ako odlišné a môžu byť v tejto spoločnosti uznávané ako osoby s vlastnou identitou, najmä z dôvodu sociálnych, morálnych alebo právnych noriem v krajine pôvodu. Túto podmienku budú spĺňať aj ženy, ktoré zdieľajú ďalšiu spoločnú charakteristiku, ako napríklad skutočnosť, že sa skutočne identifikujú so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi, pričom tieto normy v krajine ich pôvodu vedú k tomu, že tieto ženy sú z dôvodu tejto spoločnej charakteristiky tiež vnímané ako odlišné okolitou spoločnosťou.

Z toho vyplýva, že ženy vrátane maloletých, ktorých spoločným znakom je skutočnosť, že sa počas svojho pobytu v členskom štáte skutočne stotožňujú so základnou hodnotou rovnosti medzi ženami a mužmi, môžu byť v závislosti od okolností v krajine pôvodu považované za príslušníčky „určitej sociálnej skupiny“, čo predstavuje „dôvod prenasledovania“, ktorý môže viesť k uznaniu postavenia utečenca.

V tejto súvislosti Súdny dvor pripomenul, že skutočnosť, že štátny príslušník tretej krajiny sa počas svojho pobytu v členskom štáte skutočne stotožňuje s touto základnou hodnotou, nemožno považovať za okolnosti, ktoré si tento štátny príslušník vytvoril vlastným rozhodnutím po odchode z krajiny pôvodu ⁽¹⁰⁵⁾, alebo za činnosť, ktorej jediným alebo hlavným účelom bolo vytvoriť podmienky potrebné na podanie žiadosti o medzinárodnú ochranu ⁽¹⁰⁶⁾. Postačuje konštatovať, že ak bola takáto identifikácia preukázaná na požadovanej právnej úrovni, nemožno ju v žiadnom prípade stotožňovať so zneužívaním úmyslom a zneužitím konania, proti ktorým má bojovať článok 5 ods. 3 smernice 2011/95.

Na druhej strane Súdny dvor konštatuje, že ak je žiadateľom o medzinárodnú ochranu

⁽¹⁰⁵⁾ Pozri článok 5 ods. 3 smernice 2011/95.

⁽¹⁰⁶⁾ Pozri článok 4 ods. 3 pís. d) smernice 2011/95.

maloletá osoba, príslušný vnútroštátny orgán musí po individuálnom preskúmaní zohľadniť najlepší záujem tejto maloletej osoby pri posudzovaní opodstatnenosti jej žiadosti o medzinárodnú ochranu.

V tejto súvislosti Súdny dvor najprv uviedol, že podľa článku 51 ods. 1 Charty základných práv musia členské štáty pri vykonávaní práva Únie, a teda aj pri skúmaní „následnej žiadosti“, dodržiavať článok 24 ods. 2. Keďže jednak článok 40 ods. 2 smernice 2013/32 nijako nerozlišuje medzi prvou žiadosťou o medzinárodnú ochranu a „následnou žiadosťou“ vzhľadom na povahu skutočností alebo zistení, ktoré môžu preukazovať, že žiadateľ spĺňa podmienky na udelenie medzinárodnej ochrany podľa smernice 2011/95, posúdenie skutočností a okolností, na ktorých sú založené tieto žiadosti, sa musí v oboch prípadoch vykonať v súlade s článkom 4 tejto poslednej uvedenej smernice.

Okrem toho sa na účely posúdenia žiadosti o medzinárodnú ochranu založenej na dôvode prenasledovania, ako je „príslušnosť k určitej sociálnej skupine“, môže zohľadniť dlhodobý pobyt v členskom štáte, najmä ak sa zhoduje s obdobím, počas ktorého si maloletý žiadateľ vytvoril svoju identitu.

Úrad pre vydávanie publikácií
Európskej únie

